

Na temelju članka 134. Zakona o zaštiti prirode („Narodne novine“ broj 80/13, 15/18), članka 5. Odluke o osnivanju Javne ustanove „Priroda“ („Službene novine“ broj 42/13), članka 9. Statuta Javne ustanove „Priroda“ (KLASA: 023-01/14-01/01; URBROJ: 2170-52-01/1-14-119 od 19. prosinca 2014.), članka 52. Statuta Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 23/09, 9/13, 25/13-pročišćeni tekst, 5/18 i 8/18-pročišćeni tekst) i članaka 6. i 25. Poslovnika o radu Župana Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 23/14, 16/15, 3/16 i 19/16 – pročišćeni tekst), Župan Primorsko-goranske županije, dana 14. siječnja 2019. godine, donio je

ODLUKU

o davanju suglasnosti Javnoj ustanovi „Priroda“ na Prijedlog godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja u Primorsko-goranskoj županiji u 2019. godini

I

Daje se suglasnost Javnoj ustanovi „Priroda“ na Prijedlog godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja u Primorsko-goranskoj županiji u 2019. godini kojeg je utvrdilo Upravno vijeće Javne ustanove „Priroda“ na 24. sjednici održanoj dana 4. prosinca 2018. godine.

II

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

KLASA: 022-04/19-01/1
URBROJ: 2170/1-01-01/5-19-9
Rijeka, 14. siječnja 2019.

Župan
Zlatko Komadina, dipl.ing.

Primorsko-goranska županija

KLASA: 612-07/18-03/9
URBROJ: 2170-52-01/1-18-1

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja u Primorsko-goranskoj županiji u 2019. godini

Ravnateljica

mr.sc. Sonja Šišić, dipl.oec.

Rijeka, studeni 2018.

Sadržaj

1. Pravna osnova za donošenje Godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja u Primorsko-goranskoj županiji za 2019. godinu.....	3
2. Vrijedna prirodna baština na području Primorsko-goranske županije.....	4
2.1. Zaštićena područja	4
2.2. Ekološka mreža Natura 2000	5
2.3. Područja predložena za zaštitu	6
3. Upravljanje prirodnim vrijednostima u Primorsko-goranskoj županiji u 2019. godini	7
3.1. Upravljanje zaštićenim područjima	8
3.1.1. Posebni ornitološki rezervat Kuntrep (Glavine-Mala luka), otok Krk	8
3.1.2. Posebni botaničko-zoološki rezervat otok Prvić	9
3.1.3. Posebni ornitološki rezervat na otoku Cresu: sjeverni Fojiška-Podpredošćica... ..	11
3.1.4. Posebni ornitološki rezervat na otoku Cresu: južni Mali bok-Koromačna	11
3.1.5. Posebni rezervat šumske vegetacije Dundo na otoku Rabu	12
3.1.6. Posebni rezervat šumske vegetacije Debela Lipa-Velika Rebar iznad Lokava ..	13
3.1.7. Posebni rezervat šumske vegetacije Glavotok na otoku Krku	13
3.1.8. Posebni rezervat šumske vegetacije na otočiću Košljunu.....	14
3.1.9. Geomorfološki spomenik prirode ponor Gotovž kod Klane	15
3.1.10. Geomorfološki spomenik prirode špilja Lokvarka kod Lokava	15
3.1.11. Geomorfološki spomenik prirode Zametska pećina u Rijeci	16
3.1.12. Spomenik prirode – stara tisa u Međedima	16
3.1.13. Spomenik prirode – stari hrast u Sv. Petru na otoku Cresu	17
3.1.14. Spomenik prirode – stari hrast u Guljanovom dolcu iznad Crikvenice I	17
3.1.15. Spomenik prirode – stari hrast u Guljanovom dolcu iznad Crikvenice II	17
3.1.16. Značajni krajobraz Vražji prolaz-Zeleni vir kod Skrada	18
3.1.17. Značajni krajobraz Kamačnik kod Vrbovskog	18
3.1.18. Značajni krajobraz Lopar na otoku Rabu.....	19
3.1.19. Značajni krajobraz Lisina kod Matulja	20
3.1.20. Park-šuma Japlenški vrh iznad Delnica.....	21
3.1.21. Park-šuma Golubinjak kod Lokava	21
3.1.22. Park-šuma Komrčar u Rabu	22
3.1.23. Park-šuma Čikat na otoku Lošinju	23
3.1.24. Park-šuma Pod Javori u Velom Lošinju.....	23
3.1.25. Park kod dvorca u Severinu na Kupi	24
3.1.26. Park Angiolina u Opatiji	24
3.1.27. Park Margarita u Opatiji	25
3.1.28. Perivoj sv. Jakova u Opatiji.....	26

3.2.	Aktivnosti na proglašenju novih zaštićenih područja u 2019. godini	26
3.3.	Upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000	27
3.3.1.	Prirodoslovna istraživanja, inventarizacija i monitoring Natura 2000 vrsta i staništa u dijelu ekološke mreže Natura 2000.....	27
3.4.	Projekt izrade planova upravljanja za zaštićena područja i ekološku mrežu	28
3.5.	Izrada akcijskih planova upravljanja posjetiteljima kroz projekte EU	30
3.6.	Koncesijska odobrenja za prihvata posjetitelja u speleološkim objektima otvorenima za javnost (koji nisu proglašeni zaštićenim spomenicima prirode sukladno Zakonu o zaštiti prirode)	30
3.6.1.	Špilja Biserujka	30
3.6.2.	Špilja Vrelo.....	30
3.7.	Nadogradnja sustava upravljanja zaštićenim područjima i ekološkom mrežom Natura 2000 uključivanjem u nacionalne i međunarodne projekte	31
3.7.1.	Naziv projekta: „Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000“31	
3.7.2.	Naziv projekta: „Uspostava i uređenje poučnih staza, vidikovaca i ostale manje infrastrukture na području značajnog krajobraza Kamačnik (I. faza)“	31
3.7.3.	Naziv projekta: „Centar za posjetitelje o velikim zvijerima“ u Staroj Sušici	31
3.7.4.	Naziv projekta: „Interpretacijski centar prirodne baštine PGŽ“	32
3.7.5.	Naziv projekta: „Prekogranična suradnja i usluge eko sustava u dugoročnom očuvanju populacija velikih zvijeri u sjevernim Dinaridima - Carnivora Dinarica“	32
3.7.6.	Naziv projekta: „Veze prirode“ - održivo očuvanje i obnova ciljnih vrsta na zaštićenim područjima Natura 2000	32
3.7.7.	Radni naziv projekta: „Unapređenje i povećanje kapaciteta Oporavilišta za bjeloglave supove Beli“	32
3.8.	Centri za posjetitelje i Oporavilište za bjeloglave supove.....	33
3.8.1.	Centar za posjetitelje Beli	33
3.8.2.	Oporavilište za bjeloglave supove Beli	34
3.8.3.	Centar za posjetitelje <i>Velike zvijeri</i> u Staroj Sušici	35
3.9.	Podizanje razine znanja, razumijevanja i podrške javnosti za zaštitu prirode.....	36
3.9.1.	Priprema publikacija o prirodnim vrijednostima.....	36
3.9.2.	Promicanje zaštite prirode	36
3.9.3.	Suradnja s nevladinim organizacijama i obrazovnim institucijama	37
3.9.4.	Informiranje javnosti o aktivnostima Ustanove (održavanje web stranica).....	37
3.10.	Sudjelovanje u postupcima utvrđivanja i provođenja mjera zaštite prirode.....	37
3.11.	Nadzor i obilasci zaštićenih područja i dijela ekološke mreže.....	37
4.	Cjenici	37
4.1.	Cjenik usluga Javne ustanove „Priroda“	37
4.2.	Cjenik Centra za posjetitelje u Belom.....	39
5.	Izvori financiranja i planirana sredstva za realizaciju Godišnjeg programa.....	41
6.	Tabelarni prikaz Godišnjeg programa (Prilog 1).....	41

1. Pravna osnova za donošenje Godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja u Primorsko-goranskoj županiji za 2019. godinu

Temeljem Zakona o zaštiti prirode (Narodne novine broj 80/13, 15/18, u daljnjem tekstu: Zakon), **Javna ustanova „Priroda“ (u daljnjem tekstu: Ustanova) upravlja zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 u Primorsko-goranskoj županiji**, koja je proglašena Uredbom o ekološkoj mreži (Narodne novine broj 124/13 i 105/15).

Sukladno članku 134. Zakona i Odluke o osnivanju Javne ustanove „Priroda“ (Službene novine Primorsko-goranske županije broj 42/13), Upravno vijeće Ustanove ima obavezu svake godine donijeti Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja (u daljnjem tekstu: Godišnji program). Godišnji program donosi se uz prethodnu suglasnost Župana i po prethodno pribavljenom mišljenju Hrvatske agencije za okoliš i prirodu (u daljnjem tekstu: HAOP). **Sastavni dio Godišnjeg programa čine aktivnosti zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja koje se odnose i na zaštićena područja i na dijelove ekološke mreže Natura 2000 kojima Ustanova upravlja.** Zbog vrlo velikog obuhvata ekološke mreže u Županiji, Ustanova nije u mogućnosti sustavno, na godišnjoj razini provoditi aktivnosti u svim područjima ekološke mreže, pa se za razliku od svakog zaštićenog područja kojim Ustanova upravlja, u Godišnjem programu navode samo ona područja ekološke mreže u kojima se tijekom godine planiraju provesti određene aktivnosti.

Ustanova upravlja i Centrom za posjetitelje, na izdvojenoj lokaciji, u mjestu Beli na otoku Cresu u sklopu kojeg vodi i jedino registrirano Oporavilište za bjeloglave supove u Hrvatskoj. U 2018. godini Ustanovi je odobren EU projekt kroz koji će se do kraja rujna 2020. godine u funkciju staviti još jedan centar za posjetitelje, i to centar o velikim zvijerima, koji će biti smješten u Staroj Sušici u Općini Ravna Gora. **Stoga, planirane aktivnosti na izgradnji i opremanju, pripremama i/ili djelovanju dvaju centara i jednog oporavilišta tijekom 2019. također čine sastavni dio ovog Godišnjeg programa.**

Raspoloživi kadrovski i financijski kapaciteti Ustanove kojima se planiraju izvršiti sve aktivnosti navedene u Godišnjem programu za 2019. godinu, prikazani su u tablici 1.

Tablica 1: Osobna iskaznica Javne ustanove „Priroda“ (studeni, 2018.)

Sjedište Ustanove	Grivica 4, Rijeka
Centar za posjetitelje Beli na izdvojenoj lokaciji (u potpunoj funkciji)	Beli 4, otok Cres
Oporavilište za bjeloglave supove na izdvojenoj lokaciji (u potpunoj funkciji)	Beli 4, otok Cres
Centar za posjetitelje <i>Velike zvijeri</i> na izdvojenoj lokaciji (u izgradnji)	Karolinska cesta 87, Stara Sušica (Općina Ravna Gora)
Unutarnje ustrojstvo Ustanove	Ured ravnatelja Stručna služba Služba čuvara prirode
Broj i raspored djelatnika (na neodređeno vrijeme)	Ukupno: 7 djelatnika 2 u Uredu ravnatelja 3 u Stručnoj službi 2 u Službi čuvara prirode
Broj i raspored djelatnika (na određeno vrijeme, uključujući ravnateljicu)	Ukupno: 3 djelatnika 3 u Uredu ravnatelja
Ukupno raspoloživa sredstva za obavljanje djelatnosti u 2019. (uključujući projekte)	7.205.000 kuna
Raspoloživa sredstva u 2019. za provođenje programa (uključujući projekte)	4.750.500 kuna

2. Vrijedna prirodna baština na području Primorsko-goranske županije

2.1. Zaštićena područja

Ukupna površina zaštićenih dijelova prirode u Primorsko-goranskoj županiji iznosi 263,3 km², što čini 3,35% ukupne površine Županije. Ukupna površina kopnenog dijela zaštićenih područja je 218,54 km², odnosno 6,09% ukupne površine kopna u Županiji. Jedino morsko područje pod zaštitom je akvatorij otoka Prvića s Grgurovim kanalom čija površina iznosi 44,76 km² odnosno 1,05% ukupne površine mora u Županiji.

Primorsko-goranska županija ukupno broji 32 zaštićena područja, uključujući i pojedinačne primjerke zaštićenih stabala. Prema kategorijama zaštite to su:

- 1 strogi rezervat
- 1 nacionalni park
- 1 park prirode
- 8 posebnih rezervata
- 8 spomenika prirode
- 4 značajnih krajobraza
- 5 park-šuma
- 4 spomenika parkovne arhitekture.

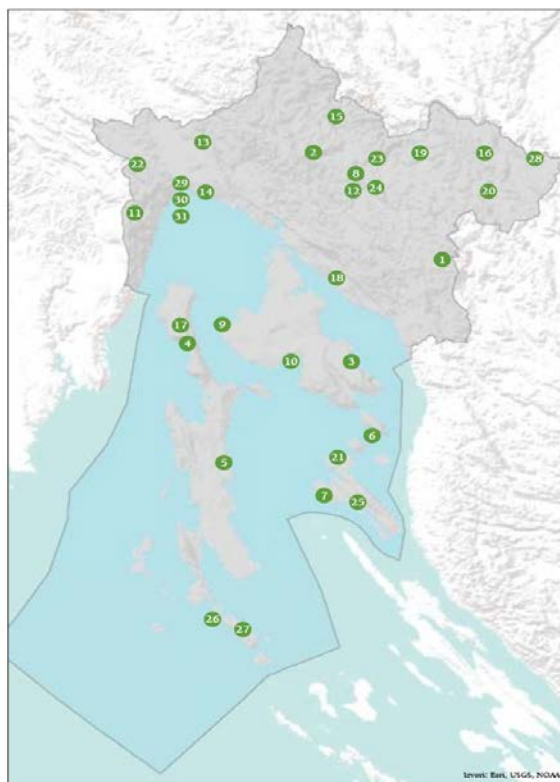
Sva zaštićena područja i pojedinačne prirodne vrijednosti (spomenici prirode) s područja Primorsko-goranske županije upisana su u Upisnik zaštićenih područja, koji se prema članku 129. Zakona vodi pri Ministarstvu zaštite okoliša i energetike (u daljnjem tekstu: MZOE).

Geografska rasprostranjenost zaštićenih područja u Primorsko-goranskoj županiji, prikazana je na slici 1.

Slika1: Kartografski prikaz zaštićenih područja u Primorsko-goranskoj županiji

Kartografski prikaz zaštićenih područja u Primorsko-goranskoj županiji

1. Bijele stijene i Samarske stijene
2. Rasnjak
3. Kuntrep (Glavine – Mala luka)
4. Fojška – Pod Predošćica
5. Mali bok – Koromačina
6. Otok Prvić i Grgurov kanal
7. Šuma Dundo
8. Debeli Lipa – Velika Rebar
9. Glavotok
10. Košljun
11. Učeka
12. Špilja Lokvarika
13. Ponor Gotovž
14. Zametska pećina
15. Izvor Kūpe
16. Stara tisa u Međedima
17. Stari hrast kod Svetog Petra
18. Stari hrastovi u Guljanovom dolcu
19. Vrsjži prolaz i Zeleni vir
20. Kamačnik
21. Lopar
22. Lisina
23. Japlenški vrh
24. Golubanjak
25. Komrčar
26. Čakar
27. Pod Javori
28. Perivoj uz dvorac u Severinu na Kūpi
29. Perivoj Angiolina
30. Perivoj Margarita
31. Perivoj sv. Jakova

Izvor: Arhiva JU Priroda

Od ukupno 32 zaštićena područja u Županiji, **Ustanova danas upravlja sa 28 zaštićenih područja** nad kojima je zaštita proglašena u različitim kategorijama, od posebnog rezervata do spomenika parkovne arhitekture.

S preostala četiri zaštićena područja u Županiji upravljaju ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode kojima je osnivač Republika Hrvatska, a to su:

- Javna ustanova „*Nacionalni park Risnjak*“ koja upravlja područjem Nacionalnog parka Risnjak i geomorfološkim spomenikom prirode Izvor Kupe, te s strogim rezervatom Bijele i Samarske stijene
- Javna ustanova „*Park prirode Učka*“ koja upravlja područjem Parka prirode Učka.

2.2. Ekološka mreža Natura 2000

Ekološka mreža Natura 2000 obuhvaća područja važna za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova u Europskoj uniji. Utemeljena je na zakonodavstvu Europske unije, a odabir područja temelji se isključivo na znanstvenim kriterijima odnosno na Europskoj direktivi o zaštiti prirodnih staništa i divlje faune i flore (*Council Directive 92/43/EEC*) te Direktivi o zaštiti ptica (*Council Directive 79/409/EEC*). Cilj ekološke mreže je očuvati ili ponovno uspostaviti povoljno stanje za više od tisuću ugroženih i rijetkih vrsta te oko 230 prirodnih i poluprirodnih stanišnih tipova. U ekološku mrežu Natura 2000 uključeno više od 30.000 područja na približno 20% teritorija svih zemalja članica Europske unije što je čini najvećom mrežom očuvanih područja u svijetu.

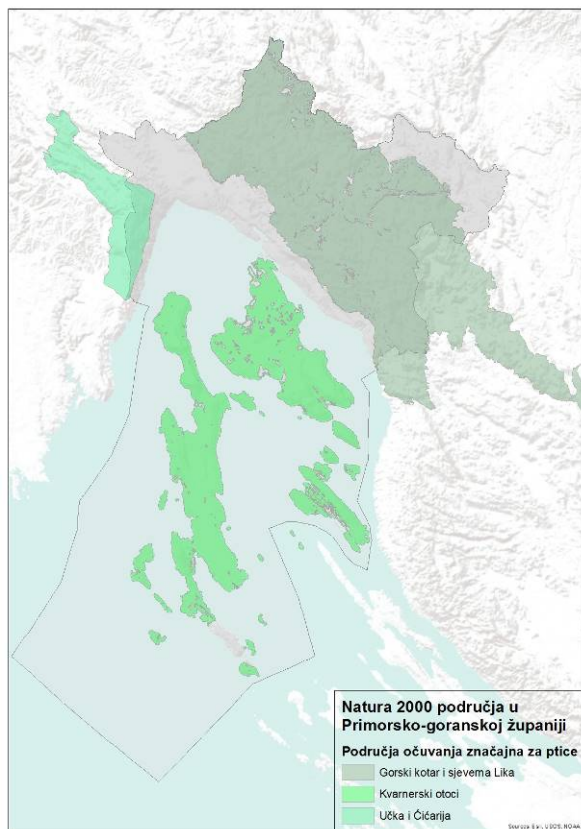
Ekološka mreža Natura 2000 u Republici Hrvatskoj obuhvaća 36,67% kopnenog teritorija i 16,39% obalnog mora. Sastoji se od 781 područja, od čega 743 područja očuvanja značajnih za vrste i stanišne tipove (POVS) i 38 poligonskih područja očuvanja značajnih za ptice (POP).

U Primorsko-goranskoj županiji ekološka mreža Natura 2000 sastavljena je od 112 područja ili lokaliteta, od kojih su 3 područja očuvanja značajnih za ptice (POP) te 109 područja očuvanja značajnih za vrste i stanišne tipove (POVS). Obuhvat svakog pojedinog područja koji čini sastavni dio ekološke mreže je različit, a ukupna površina ekološke mreže Natura 2000 u Primorsko-goranskoj županiji iznosi 3.387 km², odnosno 43,08% ukupne površine Županije. Ukupna površina kopnenog dijela ekološke mreže pokriva 2.689 km² (74,89% kopnene površine Županije), a ukupna površina morskog dijela ekološke mreže iznosi 699 km² (16,36% ukupne površine mora u Županiji). Značajno je napomenuti da su iz obuhvata ekološke mreže Natura 2000 isključena sva izgrađena građevinska područja i neizgrađeni dijelovi građevinskih područja unutar naselja u Županiji.

Od ukupno 112 područja ili lokaliteta koji čine sastavni dio ekološke mreže Primorsko-goranske županije, Ustanova upravlja sa 108 područja ili lokaliteta. Sa preostala 4 područja upravljaju javne ustanove Nacionalni park „Risnjak“ i Park prirode „Učka“.

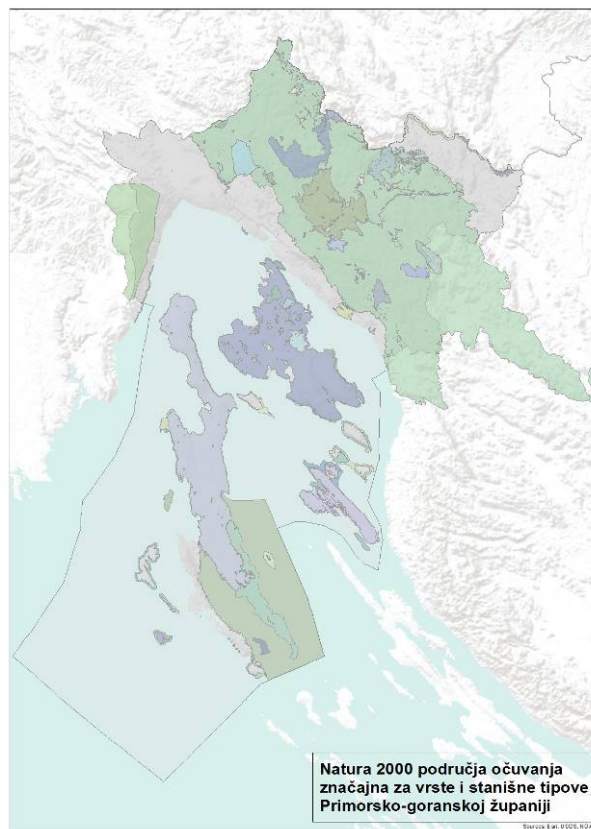
Na slikama 2. i 3. prikazan je obuhvat ekološke mreže Natura 2000 za područje Primorsko-goranske županije.

Slika 2: Kartografski prikaz obuhvata ekološke mreže Natura 2000 u Primorsko-goranskoj županiji – područja očuvanja značajna za ptice (3 područja)

Izvor podataka: Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, www.bioportal.hr

Slika 3: Kartografski prikaz obuhvata ekološke mreže Natura 2000 u Primorsko-goranskoj županiji – područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (107 područja)

Izvor podataka: Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, www.bioportal.hr

2.3. Područja predložena za zaštitu

Prostornim planom Županije (Službene novine Primorsko-goranske županije broj 32/13) za zaštitu je u Primorsko-goranskoj županiji u različitim kategorijama predloženo još 190 vrijednih dijelova prirode u različitim kategorijama. Radi se o područjima ili pojedinačnim objektima. Kategoriziranih i vrijednih dijelova prirodne baštine koji su predloženi za zaštitu, sukladno važećem Prostornom planu Primorsko-goranske županije, na kopnu ima ukupno 97, a na moru 93. Ukupno prema kategorijama zaštite to su:

- 2 parka prirode
- 8 regionalnih parkova
- 54 posebnih rezervata
- 89 spomenika prirode
- 35 značajnih krajobraza
- 3 park-šume.

Ovako velik broj pojedinačnih vrijednih prirodnih predjela te veliko bogatstvo i raznolikost prirodne baštine zahtijeva stalnu brigu i skrb i primjereno upravljanje, a za što su djelomično stvoreni preduvjeti jer su navedena područja u Prostornom planu Primorsko-goranske županije prvenstveno namijenjena zaštiti.

Na budućnost upravljanja područjima predloženim za zaštitu i provedbu zakonskog postupka proglašenja njihove zaštite neosporno utječu odredbe Zakona o zaštiti prirode i Uredbe o ekološkoj mreži.

No, valja naglasiti da je dinamika provedbe postupka proglašenja zaštite nad područjima koja su u Prostornom planu Primorsko-goranske županije predložena za zaštitu ovisna o državnoj razini jer se postupak pokreće na zahtjev MZOE, a stručnu podlogu za proglašenje sukladno Zakonu izrađuje HAOP.

3. Upravljanje prirodnim vrijednostima u Primorsko-goranskoj županiji u 2019. godini

Prioriteti u provođenju Godišnjeg programa za 2019. godinu usklađeni su s Financijskim planom Ustanove za 2019. godinu s projekcijama za 2020. i 2021. godinu, a utvrđeni su na temelju:

- Strategije i akcijskog plana zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine (Narodne novine broj 72/17)
- Razvojne strategije Primorsko-goranske županije 2016.-2020.
- kriterija za utvrđivanje prioriteta u provođenju mjera zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenim područja u Primorsko-goranskoj županiji
- prikupljenih i obrađenih podataka djelatnika Stručne službe i Službe čuvara prirode Ustanove
- prijedloga nadležnog MZOE i HAOP-a
- analize prikupljenih prijedloga ostalih institucija koje se bave prirodoslovnim istraživanjima, nevladinih udruga i pojedinaca prirodoslovaca koji su aktivni na području Primorsko-goranske županije.

Prioritetni zadaci i aktivnosti definirani Godišnjim programom usmjereni su ka očuvanju biološke, geološke i krajobrazne raznolikosti odnosno zaštiti vrijednih dijelova prirode te održivom korištenju i valorizaciji prirodne baštine, a mogu se grupirati u šest posebnih ciljeva:

- Utvrđivanje i praćenje stanja u prirodi – kroz aktivnosti koje doprinose ostvarenju ovog cilja osigurava se provedba prirodoslovnih istraživanja i prikupljanje recentnih podataka o određenim prirodnim vrijednostima, kao i praćenje stanja Natura 2000 vrsta i staništa. Recentni podaci prikupljeni prirodoslovnim istraživanjima i monitorinzima osnova su za izradu temeljnih dokumenata, propisivanje uvjeta zaštite prirode, održivo korištenje prirodne baštine i turističku valorizacija, promociju prirodnih vrijednosti i informiranje javnosti.
- Priprema dokumenata za upravljanje prirodnim vrijednostima – provedbom planiranih aktivnosti u sklopu ovog cilja namjera je povećati broj područja u Županiji za koja su izrađeni planovi upravljanja. Izradom dokumenata upravljanja zaštićenim područjima i/ili područjima ekološke mreže stvaraju se preduvjeti za efikasnije upravljanje i očuvanje prirodnih vrijednosti.
- Poticanje održivog korištenja prirodnih dobara – utvrđivanjem uvjeta zaštite prirode i nadzorom nad obavljanjem dopuštenih djelatnosti u zaštićenim područjima stvaraju se preduvjeti za održivo korištenje prirodnih resursa što u konačnici doprinosi očuvanju prirodnih vrijednosti i biološke raznolikosti područja.
- Stvaranje preduvjeta za održivu turističku valorizaciju vrijedne prirodne baštine – na temeljima raznolike i bogate prirodne baštine Ustanova niz aktivnosti usmjerava ka stvaranju preduvjeta za razvoj i nadogradnju specifičnih edukativnih, turističkih i sportsko-rekreativnih sadržaja u zaštićenim područjima i dijelovima ekološke mreže. Na godišnjoj razini Ustanova velik dio svojih aktivnosti usmjerava na uspostavu i vođenje centara za posjetitelje. Kroz navedenu se aktivnost također stvaraju

preduvjeti za održivu turističku valorizaciju prirodnih vrijednosti, ali i aktivnu zaštitu ugroženih Natura 2000 vrsta, stavljanje prirodne i baštine u funkciju razvoja ruralnog i/ili otočnog prostora, izobrazbu posjetitelja, brendiranje područja i istaknutih (*flagship*) vrsta, promociju i valorizaciju autohtonih proizvoda, produljenje turističke sezone, razvoj volonterskih programa te aktivnu suradnju sa lokalnim stanovništvom, znanstvenim i stručnim institucijama te nevladinim organizacijama.

- Podizanje razine znanja, razumijevanja i podrške javnosti za zaštitu prirode – organizacijom i pripremom različitih manifestacija i radionica te pripremom tiskanih brošura i promotivnih materijala, tijekom cijele se godine promiče prirodna baština, a javnosti se na raspolaganje stavljanju informacije o vrijednostima i značaju prirodne baštine Županije i potrebi njene zaštite.
- Jačanje kapaciteta zaštite prirode uključivanjem u nacionalne i međunarodne projekte – aktivnost se provodi kako bi se, bez dodatnog osiguravanja sredstava u proračunu Županije, a poglavito iz nacionalnih i međunarodnih izvora, povećala raspoloživa financijska sredstva za provedbu programa zaštite prirode.
- Smanjenje direktnih pritisaka na prirodne vrijednosti – tijekom cijele godine, a u skladu s raspoloživim kapacitetima, provode se obilasci vrijedne prirodne baštine sa ciljem smanjivanja štetnih zahvata i radnji te ublažavanja mogućih negativnih posljedica i direktnih pritisaka na prirodne vrijednosti.

U Financijskom su planu Ustanove sve aktivnosti i zadaci opisani i razrađeni prema posebnim ciljevima, a u nastavku se, sukladno smjernicama za izradu godišnjih programa, njihovo ostvarenje razrađuje prema zaštićenim područjima i dijelovima ekološke mreže kojima Ustanova upravlja.

3.1. Upravljanje zaštićenim područjima

Godišnji program usmjeren ka zaštiti, održavanju, očuvanju, promicanju i korištenju zaštićenih područja kojima Ustanova upravlja, za svako zaštićeno područje sadrži:

- **podatke o godini proglašenja zaštite**
- **podatke o površini i položaju područja**
- **podatke o ovlašteniku koncesijskog odobrenja (ukoliko postoji)**
- **podatke o razlozima proglašenja zaštite**
- **kratki opis aktivnosti provedenih u posljednjim godinama te**
- **kratki opis aktivnosti koje se tijekom 2019. godine planiraju provesti.**

3.1.1. Posebni ornitološki rezervat Kuntrep (Glavine-Mala luka), otok Krk

Godina proglašenja: 1969.

Površina: 1000 ha

Položaj: jugoistočna obala otoka Krka, na području Općine Baška

Krajobraz rezervata je impresivan, niz slikovitih litica i kamenitih kanjona pruža se na sjeverozapadnoj strani otoka Krka od rta Glavina do uvale Mala luka u dužini od desetak kilometara. Veliku ulogu u očuvanju života i bioraznolikosti u ovom bezvodnom krškom području ima lokva Diviška. Uz bjeloglave supove (*Gyps fulvus*) u rezervatu gnijezdi čitav niz rijetkih vrsta ptica. Na liticama i točilima staništa su endemičnih biljnih zajednica.

Tijekom 2009. godine započela je realizacija programa redovitih obilazaka i monitoringa zaštićenog područja koja osim redovitih obilazaka s kopnene strane, uključuje i redovite obilaske rezervata s morske strane. Zbog nepristupačnosti samog područja, s kopnene strane se na području rezervata nisu obavljale značajnije radnje ili zahvati. Najveća prijetnja nepristupačnim liticama na kojima obitavaju bjeloglavi supovi su turističke brodice i nautičari koji se tijekom ljetnih mjeseci približavaju mjestima na kojem gnijezde bjeloglavi supovi. Tijekom 2010. je za turističke brodice i nautičare pripremljen letak kojim se

upozoravaju na pravila ponašanja kojih se kod približavanja rezervatu s morske strane valja pridržavati. Podršku distribuciji letka dala je Lučka kapetanija Rijeka. U 2015. i 2016. godini su u suradnji s Turističkom zajednicom otoka Krka održane radionice s vlasnicima turističkih brodica o ponašanju prilikom susreta s ugroženim vrstama poput bjeloglavih supova i dupina te im je dostavljen edukativni materijal. Na zahtjev Ustanove 2016. je u Glasilu hrvatskog hidrografskog instituta (Oglasi za pomorce) evidentiran poseban režim plovidbe uz poznata gnijezdilišta bjeloglavih supova. Isti su podaci 2017. uvršteni u tiskano izdanje Peljara.

U 2018. se u suradnji s Turističkom zajednicom Kvarnera pokrenuo projekt uvođenja markice „*Griffon friendly*“ za brodare koji obavljaju turističku djelatnost na području otoka Krka, Prvića, Plavnika i Cresa. Markica će biti dodijeljena samo brodarima koji će proći izobrazbu o mjerama zaštite prirode kojih se valja pridržavati u područjima gniježđenja bjeloglavih supova. U 2019. se planira potpuna implementacija projekta odnosno dodjela markica brodarima.

Zaštićeno područje je pod relativno strogim režimom zaštite, pa će se i tijekom naredne godine u suradnji s lokalnom zajednicom i turističkom zajednicom posjećivanje usmjeravati isključivo u rubne dijelove zaštićenog područja (Mjesečeva površina, mrgari i lokva Diviška). U slučaju potrebe tijekom godine provodit će se aktivnosti upoznavanja javnosti sa štetnim posljedicama korištenja otrova u prirodi. Ustanova se u 2018. aktivno uključila u aktivnosti vezane za izradu Akcijskog plana za supa te aktivnosti na projektu BAPP (*Balkan anti-poisoning project*) koji će se nastaviti i u 2019.

U suradnji sa partnerima na projektu Centar za posjetitelje s oporavištem za bjeloglave supove Beli nastavit će se s aktivnostima utvrđivanja broja gnijezdećih parova u rezervatu.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- U sezoni gniježđenja bjeloglavih supova provoditi obilaske u cilju utvrđivanja broja gnijezdećih parova u rezervatu.
- Tijekom čitave godine, a poglavito ljeti, provoditi obilaske rezervata s kopnene i morske strane u cilju sustavnog bilježenja prisutnosti ornitofaune (posebno supova).
- U suradnji s Turističkom zajednicom Kvarnera implementirati markicu „*Griffon friendly*“ za brodare koji obavljaju turističku djelatnost u akvatoriju rezervata. U okviru projekta brodarima i ostalim zainteresiranim subjektima dostavljati već pripremljene upute s mjerama zaštite, ograničenjima i pravilima ponašanja u neposrednoj blizini morskih litica na kojima gnijezde bjeloglavi supovi turističkim djelatnicima.
- U suradnji s nositeljima projekta, aktivno sudjelovati u izradi stručne podloge za prijedlog plana upravljanja za bjeloglavog supa, u sklopu projekta OPKK 2014.-2020. „*Izrada prijedloga planova upravljanja strogo zaštićenim vrstama (s akcijskim planovima)*“, šifra projekta KK.06.5.2.01.0001.
- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.2. Posebni botaničko-zoološki rezervat otok Prvić

Godina proglašenja: 1972
Površina: 7000 ha
Položaj: Općina Baška

Prvić je otok neobičnih, gotovo gorskih obilježja s mnogo strmih litica, usjeklina i klisura, iako se uzdiže tek 357 metara iznad mora. Odlikuju ga glavne značajke tih najviših predjela otoka Krka – velika ogoljelost, ispranost tla, stjenovitost, okomite litice, izloženost buri i posolici te stanovite prirodoslovne neobičnosti i vrijednosti. Posebnosti otoka Prvića mogu se doživjeti i u podmorju, gdje se susrećemo s atraktivnim podmorskim krajobrazima i

šarolikim bogatstvom koraligenskih zajednica. Velik broj zanimljivosti sakupljen je i na kopnu otoka. Zbog njih, a prvenstveno zbog litica sjeveroistočnog dijela, Prvić je zajedno s pripadajućim akvatorijem i liticama Golog otoka i Sv. Grgura proglašen posebnim botaničko-zoološkim rezervatom. Flora otoka broji 351 vrstu cvjetnica i papratnjača od kojih su mnogi vrijedni kvarnerski endemi. Na vršnom sjevernom grebenu, najviše izloženom jakoj buri, raste niz visinskih gorskih vrsta, a razvile su se i sasvim osebujne biljne zajednice, primjerice oko gnijezdišta ptica. Zbog zaslanjena tla i bure također su značajne specifične zajednice prilagođene takvim ekstremnim staništima. Posebnu vrijednost predstavlja gniježđenje rijetkih i ugroženih vrsta ptica kao što su suri orao (*Aquila chrysaetos*), sivi sokol (*Falco peregrinus*), orao zmijar (*Circaetus gallicus*), sova ušara (*Bubo bubo*), a od značajnije kolonije bjeloglavih supova (*Gyps fulvus*) preostalo je svega 18 parova.

Tijekom 2009. godine započela je realizacija programa redovitih obilazaka i monitoringa zaštićenog područja, a 2010. započelo je praćenje brojnosti izleglih ptica i stanja populacije bjeloglavih supova. S morske je strane potrebno spriječiti uznemiravanje supova na gnijezdima koja se nalaze na liticama iznad mora. Turistički djelatnici, ali i slabo informirani turisti, često nehotično uznemiravaju supove. Tijekom 2009. Ustanova je izradila obavijesnu ploču koja je postavljena u naselju Baška, a 2013. i 2014. godine postavljene su još dvije obavijesne ploče sa smjernicama za ponašanje u posebnom rezervatu. Tijekom 2010. je za turističke brodice i nautičare pripremljen letak kojim se upozoravaju na pravila ponašanja kojih se kod približavanja rezervatu s morske strane valja pridržavati. Podršku distribuciji letka dala je Lučka kapetanija Rijeka. U 2015. i 2016. godini su u suradnji s Turističkom zajednicom otoka Krka održane radionice s vlasnicima turističkih brodica o ponašanju prilikom susreta s ugroženim vrstama poput bjeloglavih supova i dupina te im je dostavljen edukativni materijal. U 2015. godini postavljena je obavijesna ploča o podmorskim vrijednostima otoka Prvić izrađena u sklopu provedbe MedMPAnet projekta. Na zahtjev Ustanove 2016. je u Glasilu hrvatskog hidrografskog instituta (Oglosi za pomorce) evidentiran poseban režim plovidbe uz poznata gnijezdilišta bjeloglavih supova. Isti su podaci 2017. uvršteni u tiskano izdanje Peljara.

U 2018. se u suradnji s Turističkom zajednicom Kvarnera pokrenuo projekt uvođenja markice „*Griffon friendly*“ za brodare koji obavljaju turističku djelatnost na području otoka Krka, Prvića, Plavnika i Cresa. Markica će biti dodijeljena samo brodarima koji će proći izobrazbu o mjerama zaštite prirode kojih se valja pridržavati u područjima gniježđenja bjeloglavih supova. U 2019. se planira potpuna implementacija projekta odnosno dodjela markica brodarima.

U slučaju potrebe tijekom godine provodit će se aktivnosti upoznavanja javnosti sa štetnim posljedicama korištenja otrova u prirodi. Ustanova se u 2018. aktivno uključila u aktivnosti vezane za izradu Akcijskog plana za supa te aktivnosti na projektu BAPP (*Balkan anti-poisining project*) koji će se nastaviti i u 2019. U suradnji sa partnerima na projektu Centar za posjetitelje s oporavilištem za bjeloglave supove Beli nastavit će se s aktivnostima utvrđivanja broja gnijezdećih parova u rezervatu.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- U sezoni gniježđenja bjeloglavih supova provoditi obilaske u cilju utvrđivanja broja gnijezdećih parova u rezervatu.
- Tijekom čitave godine, a poglavito ljeti, provoditi obilaske rezervata s kopnene i morske strane u cilju sustavnog bilježenja prisutnosti ornitofaune (posebno supova, sove ušare i sivog sokola).
- U suradnji s Turističkom zajednicom Kvarnera implementirati markicu „*Griffon friendly*“ za brodare koji obavljaju turističku djelatnost u akvatoriju rezervata. U suradnji s Turističkom zajednicom Kvarnera implementirati markicu „*Griffon friendly*“ za brodare koji obavljaju turističku djelatnost u akvatoriju rezervata. U okviru projekta brodarima i ostalim zainteresiranim subjektima dostavljati već pripremljene upute s

mjerama zaštite, ograničenjima i pravilima ponašanja u neposrednoj blizini morskih litica na kojima gnijezde bjeloglavi supovi turističkim djelatnicima.

- U suradnji s nositeljima projekta, aktivno sudjelovati u izradi stručne podloge za prijedlog plana upravljanja za bjeloglavog supa, u sklopu projekta OPKK 2014.-2020. „Izrada prijedloga planova upravljanja strogo zaštićenim vrstama (s akcijskim planovima)“, šifra projekta KK.06.5.2.01.0001.
- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.3. Posebni ornitološki rezervat na otoku Cresu: sjeverni Fojiška-Podpredošćica

3.1.4. Posebni ornitološki rezervat na otoku Cresu: južni Mali bok-Koromačna

Godina proglašenja: 1986.

Površina: 550 ha i 900 ha

Položaj: sjeveroistočna strana otoka Cresa, Grad Cres

Područje je prvenstveno zaštićeno zbog gnijezdeće kolonije kritično ugrožene i zaštićene vrste ptica – bjeloglavih supova (*Gyps fulvus*). Supovi ovdje gnijezde na liticama neposredno iznad mora, što je jedinstvena pojava na svijetu. Litice u rezervatu odlikuju se i nizom drugih prirodnih vrijednosti – ornitoloških, herpetoloških i botaničkih, a njihova jedinstvena krajobrazna ljepota privlači sve više posjetitelja – nautičara i ronionca koji također obilaze i mnogobrojne podmorske špilje.

Ugrožavanje gnijezdećih supova zbog posjeta s kopna je razmjerno slabo izraženo zbog teško pristupačnog terena i litica. Supove najviše ugrožavaju nautičari i ronionci koji se plovilima dugo zadržavaju ispod litica. U 2010. godini Ustanova je u suradnji s vanjskim suradnicima započela s praćenjem brojnosti izleglih ptica i stanja populacije bjeloglavih supova na Cresu i otoku Plavniku. Prije desetak godina, došlo je do proširenja gnijezdišta bjeloglavih supova izvan postojećih granica rezervata. Gniježđenja su zabilježena na određenim liticama istočne obale otoka Cresa i na dijelu otoka Plavnika, pa je tijekom 2008. godine u suradnji s Državnim zavodom za zaštitu prirode (danas HAOP) pokrenuta procedura izrade stručne podloge neophodne za proširenja granica postojećeg rezervata. Do danas stručna podloga nije izrađena, a u 2018. je zaprimljen pisani odgovor MZOE s obrazloženjem da se zbog uključivanja čitavog otoka Cresa i Plavnika u područje ekološke mreže Natura 2000 pod šifrom 1000033 HR Kvarnerski otoci (cilj je u području zaštititi raznih vrsta ptica, između ostaloga i bjeloglave supove), prijedlog spajanja dvaju creskih ornitoloških rezervata neće provesti. Ustanova je u kolovozu 2018. ponovila zahtjev u kojem ustraje na proglašenju zaštite nad liticama Plavnika, i to u kategoriji posebnog ornitološkog rezervata jer višegodišnji monitorinzi koji se provode dokazuju da su litice na otoku Plavniku izuzetno ugroženo, a značajno stanište za gniježđenje bjeloglavih supova i ostalih NATURA 2000 vrsta kojima je potrebno osigurati primjerenu zaštitu.

Tijekom 2010. je za turističke brodice i nautičare pripremljen letak kojim se upozoravaju na pravila ponašanja kojih se kod približavanja rezervatu s morske strane valja pridržavati. Podršku distribuciji letka dala je Lučka kapetanija Rijeka. U 2015. i 2016. godini su u suradnji s Turističkom zajednicom otoka Krka održane radionice s vlasnicima turističkih brodica o ponašanju prilikom susreta s ugroženim vrstama poput bjeloglavih supova i dupina te im je dostavljen edukativni materijal. Na zahtjev Ustanove 2016. je u Glasilu hrvatskog hidrografskog instituta (Oglosi za pomorce) evidentiran poseban režim plovidbe uz poznata gnijezdišta bjeloglavih supova. Isti su podaci 2017. uvršteni u tiskano izdanje Peljara.

U 2018. se u suradnji s Turističkom zajednicom Kvarnera pokrenuo projekt uvođenja markice „*Griffon friendly*“ za brodare koji obavljaju turističku djelatnost na području otoka Krka, Prvića, Plavnika i Cresa. Markica će biti dodijeljena samo brodarima koji će proći

izobrazbu o mjerama zaštite prirode kojih se valja pridržavati u područjima gniježdenja bjeloglavih supova. U 2019. se planira potpuna implementacija projekta odnosno dodjela markica brodarima.

U slučaju potrebe tijekom godine provodit će se aktivnosti upoznavanja javnosti sa štetnim posljedicama korištenja otrova u prirodi. Ustanova se u 2018. aktivno uključila u aktivnosti vezane za izradu Akcijskog plana za supa te aktivnosti na projektu BAPP (*Balkan anti-poisining project*) koji će se nastaviti i u 2019. U suradnji sa partnerima na projektu Centar za posjetitelje s oporavilištem za bjeloglave supove Beli nastavit će se s aktivnostima utvrđivanja broja gnijezdećih parova u rezervatu.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Provoditi redovne aktivnosti prihvata i oporavka ozlijeđenih jedinki u oporavilištu za bjeloglave supove u mjestu Beli na otoku Cresu.
- U sezoni gniježdenja bjeloglavih supova provoditi obilaske u cilju utvrđivanja broja gnijezdećih parova u rezervatu.
- Tijekom čitave godine, a poglavito ljeti, provoditi obilaske rezervata s kopnene i morske strane u cilju sustavnog bilježenja prisutnosti ornitofaune (posebno supova).
- U suradnji s Turističkom zajednicom Kvarnera implementirati markicu „*Griffon friendly*“ za brodarku koji obavljaju turističku djelatnost u akvatoriju rezervata. U suradnji s Turističkom zajednicom Kvarnera implementirati markicu „*Griffon friendly*“ za brodarku koji obavljaju turističku djelatnost u akvatoriju rezervata. U okviru projekta brodarima i ostalim zainteresiranim subjektima dostavljati već pripremljene upute s mjerama zaštite, ograničenjima i pravilima ponašanja u neposrednoj blizini morskih litica na kojima gnijezde bjeloglavi supovi turističkim djelatnicima.
- U suradnji s nositeljima projekta, aktivno sudjelovati u izradi stručne podloge za prijedlog plana upravljanja za bjeloglavog supa, u sklopu projekta OPKK 2014.-2020. „*Izrada prijedloga planova upravljanja strogo zaštićenim vrstama (s akcijskim planovima)*“, šifra projekta KK.06.5.2.01.0001.
- Nastaviti suradnju s nadležnim institucijama (HAOP i MZOE) vezano uz aktivnosti proširenja granica postojećeg rezervata što uključuje i ugrožene litice otoka Plavnika.
- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.5. Posebni rezervat šumske vegetacije Dundo na otoku Rabu

Godina proglašenja: 1949.

Površina: 106 ha

Položaj: na središnjem dijelu poluotoka Kalifront, na području Grada Raba

Šuma Dundo može se uvrstiti u primjere najljepše očuvanih šuma crnike na Sredozemlju. Ima vjerojatno najdužu tradiciju skrbi oko zaštite i očuvanja šuma na danas uglavnom ogoljelim jadranskim otocima. Botanički pripada vazdazelenoj šumi hrasta crnike i crnog jasena. Za održavanje šume, prvenstveno staza, brine Šumarija Rab, koja u zaštićenom predjelu ima smještenu šumarsku kuću (Iugarnicu). Postojeća staza vrlo je lijepo trasirana kroz atraktivne šumske predjele i postoji mogućnost njezinog osposobljavanja za turističku valorizaciju. Geološko poučna staza djelomično prolazi kroz zaštićeno područje.

U 2008. godini postavljene su tri obavijesne i poučne ploče. Tijekom 2013. godine izrađena je brošura o zaštićenom području, a obnovljen je i dio postojeće šetnice. U 2013. godini oformljena je radna skupina u kojoj se nalaze stručnjaci iz područja geologije, te predstavnici zainteresiranih udruga, lokalne samouprave, Turističke zajednice grada Raba i

Ustanove. Cilj ove radne skupine je praćenje realizacije projekta „Geo park otok Rab“, promocija Geo parka i briga za zaštitu prirodne i kulturne baštine otoka Raba.

U 2019. godini, kroz rad i sudjelovanje u radnoj skupini, poticat će se promocija i uređenje geološke poučne staze kroz zaštićeno područje.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Sudjelovanjem u projektu Geo park otok Rab, poticati promociju i unaprjeđenje geološke poučne staze te zahvate ili radnje kojima se poboljšavaju uvjeti važni za očuvanje zaštićenog područja.
- Nastaviti suradnju s Hrvatskim šumama na održavanju šetnica.
- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.6. Posebni rezervat šumske vegetacije Debela Lipa-Velika Rebar iznad Lokava

Godina proglašenja: 1964.

Površina: 179 ha

Položaj: Na južnim i sjevernim padinama brda Debela lipa iznad Lokava u Gorskom kotaru, na području Grada Delnice i Općine Lokve

Posebni rezervat šumske vegetacije Debela Lipa – Velika Rebar nalazi se sjeverno od Lokava, u brdskom predjelu koje se naziva Velika Rebar. U rezervatu se pojavljuju dvije značajne šumske zajednice Gorskog kotara. To su šuma bukve i jele (*Abieti-Fagetum dinaricum*) te šuma jele s milavom (*Calamagrostio-Abietetum*) koja je poznatija pod popularnim nazivom šuma jele na kamenim blokovima.

Kroz šumski rezervat još je prije početka rada Ustanove, od strane Hrvatskih šuma probijeno nekoliko vlaka, a primijećeno je da se na određenim dijelovima rezervata obavlja sječa (posebno u njegovom sjevernom dijelu). O ovom problemu upoznata je i Komisija za reviziju granica zaštićenih područja koja je teren obišla 2006. godine, a osnovana je pri resornom Ministarstvu. Revizijom granica ovaj problem mogao bi biti riješen, međutim nadležnost u ovim postupcima je na državnoj razini, pa uspjeh i brzina provođenja ovise o zatečenoj situaciji na terenu, središnjosti i usklađenosti katastarskih podloga i zemljišnoknjižnih izvadaka (gruntovnica) te mogućnosti da se na državnoj razini iznađu mogućnosti za učinkovitu verifikaciju i/ili izmjenu granica.

U narednoj godini nastaviti će se s obilascima i praćenjem stanja u rezervatu, a po potrebi provoditi će se i mjere sanacije.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Provoditi obilaske, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.7. Posebni rezervat šumske vegetacije Glavotok na otoku Krku

Godina proglašenja: 1969.

Površina: 1,84 ha

Položaj: na rtu Glavotok, između franjevačkog samostana i autokampa, Grad Krk

Na samom rtu Glavotok, neposredno uz more, smještena je, nedaleko poznatog franjevačkog samostana Sv. Marije, vazdazelena šuma hrasta crnike (*Quercus ilex*). Ona po svom sastavu potpuno odudara od listopadne šume koja se na nju prirodno nadovezuje s istočne strane rta. Utvrđeno je da je ova šuma uzgojena sadnjom, dakle nije samonikla. Prosječna starost danas joj iznosi oko 130 godina, a visina stabala hrasta crnike je oko 12

metara. Detaljnim fitocenološkim istraživanjima utvrđeno je da sastojina pripada zajednici crnog jasena i hrasta crnike (*Orno-Quercetum ilicis*). Vegetacija na šumskom tlu je mjestimično degradirana i uništena zbog nekontroliranog boravka posjetitelja (turista) u ljetnim mjesecima. Područje je ugroženo ilegalnim kampingom.

U razdoblju od 2013. do 2016. godine Ustanova je zajedno s Kampom „Glavotok“ sudjelovala u organizaciji i provedbi akcija čišćenja posebnog rezervata od antropogenog otpada i srušenih stabala koja su sprječavala prohodnost staza. Obzirom da se radi o posebnom rezervatu šumske vegetacije, drvena masa nije uklonjena iz rezervata.

U 2019. godini nastavit će se suradnja s vlasnicima Kampa „Glavotok“ sa ciljem održavanja i očuvanja zaštićenog područja te edukacije osoblja i posjetitelja.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Nastaviti suradnju s Kampom „Glavotok“ u cilju održavanja područja, ali i edukacije osoblja i posjetitelja.
- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.8. Posebni rezervat šumske vegetacije na otočiću Košljunu

Godina proglašenja: 1969.

Površina: 6 ha

Položaj: otočić Košljun u Puntarskog dragi, Grad Krk

Posebna zanimljivost: franjevački samostan iz 16. stoljeća i njegove bogate zbirke

Na otočić Košljun dolazi se prvenstveno zbog kulturne baštine i posebnog ozračja što ga udahnjuju redovnici – franjevci i njihov poznati samostan kao svetište i bogata kulturna riznica ovoga dijela otoka Krka. Prirodna baština u ovom trenutku možda nije dostatno promovirana, iako je otočić zaštićen i odlikuje se bujnom i raznolikom prirodom. Biološka raznolikost je razmjerno velika. Ukupno je dosad na šumskim površinama Košljuna zabilježena 151 vrsta gljiva i 389 vrsta biljaka što je za tako malen otočić impresivan broj. Unutar zaštićenog područja Ustanova je postavila informativnu tabelu.

Budući da su franjevci posebno isticali problem sušenja pojedinih starih stabala unutar park- šume, Ustanova je u suradnji s Gradom Krkom tijekom 2008. godine izradila desetogodišnji program očuvanja i zaštite područja. Radovi na uređenju prema navedenom programu provode se ovisno o raspoloživim financijskim sredstvima zainteresiranih subjekata (vlasnici te Grad Krk i Općina Puntar). U 2010. godini Ustanova je donijela Pravilnik o unutarnjem redu za područje otočića Košljun.

U 2014. je u suradnji s franjevačkim samostanom osmišljen i realiziran stalni muzejski postav o prirodnoj baštini otočića. U 2015. izrađene su i 3 poučne ploče.

U 2016. godini izrađen je Prijedlog plana upravljanja za posebni rezervat šumske vegetacije otočić Košljun. Prijedlog plana upravljanja za otočić Košljun biti će integriran u Plan upravljanja ekološkom mrežom i zaštićenim područjima na otoku Krku koji će se izrađivati u sklopu projekta "Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000". Realizacija projekta započela je u 2018., a trajat će pet godina.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.9. Geomorfološki spomenik prirode ponor Gotovž kod Klane

Godina proglašenja: 1969.

Površina: 1,63 ha

Položaj: Klanjsko polje nedaleko Klane, u ponor utječe klanjska Ričina, na području Općine Klana

Ponor Gotovž nalazi se oko 14 kilometara sjeverno od Rijeke i oko 1 kilometar istočno od naselja Klane s ulaznim otvorom na 560 metara nadmorske visine. U ovaj ponor ponire bujični tok klanjska Ričina. Izmjerena dubina ponora iznosi 320 m. To je stepeničasta jama s mnogo manjih i tri veće vertikale, a istražen je samo glavni kanal, dok je više bočnih kanala ostalo neistraženo. Poznat je i u biospeleologiji jer je „*locus typicus*“ (nalazište na kojem je po prvi puta pronađena nova vrsta i opisana u znanosti) podzemnog kornjaša *Typhlotrechus bilimeki clanensis*.

U ponor uviru onečišćene kanalizacijske vode Klane. U svrhu rješavanja navedene problematike, u više je navrata organiziran sastanak s predstavnicima nadležnog komunalnog društva KD Vodovod i kanalizacija koje posjeduje obnovljenu vodopravnu dozvolu s važenjem do kraja 2023. godine. S navedenom su problematikom upoznati i HAOP te nadležno Ministarstvo odnosno nadležna inspekcija zaštite prirode. Godine 2018. izvršen je i inspekcijski nadzor zaštite prirode te nadzor vodopravne inspekcije, no utvrđeno je da postoje valjane dozvole za ispuštanje iz sustava za pročišćavanje oborinsko-kanalizacijskih voda u ponor. Bez obzira na navedeno, trenutno situacija nipošto nije zadovoljavajuća, ali zbog zatečene situacije nije niti moguće vršiti bilo kakva prirodoslovna istraživanja i utvrditi stvarno stanje ponora.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.
- U suradnji s HAOP-om i nadležnom inspekcijom MZOE poticati KD Vodovod i kanalizacija na rješavanje problema uvriranja onečišćene kanalizacijske vode u zaštićeno područje prije isteka roka važenja vodopravne dozvole.

3.1.10. Geomorfološki spomenik prirode špilja Lokvarka kod Lokava

Godina proglašenja: 1961.

Položaj: jugozapadno podnožje Kamenitog vrha kod Lokava, Općina Lokve

Nositelj koncesijskog odobrenja za vođenje posjetitelja: KD Lokvarka

Jedna od najvažnijih sastavnica u mreži speleoloških objekata goranskog područja je špilja Lokvarka, najveći i najljepši podzemni krški objekt otkriven u Primorsko-goranskoj županiji. Špilja je davnih 60-tih godina prošlog stoljeća uređena za turističko posjećivanje, ali je u više navrata bila zatvorena za posjetitelje zbog dotrajalosti opreme i potrebne rekonstrukcije.

Od početka rada Ustanove, prva rekonstrukcija dotrajalog stepeništa bila je tijekom ljeta 2009. godine, a najznačajnija rekonstrukcija provedena je u proljeće 2012. godine kada je iz zajma Svjetske banke preko resornog Ministarstva Ustanovi odobren projekt za djelomičnu rekonstrukciju stepeništa i potpunu rekonstrukciju električne rasvjete u špilji. Vrijednost projekta iznosila je 200.000 eura.

Za špilju Lokvarka donesen je Pravilnik o unutarnjem redu. Ustanova je pripremila i Priručnik za turističke vodiče koji služi za edukaciju vodiča po špilji te publikaciju o prirodnim vrijednostima i značajkama špilje. Postavljene su i obavijesne ploče na ulazu s osnovnim podacima i nacrtom špilje. U suradnji Ustanove i TZ Delnica trasirana je i markirana šetnica koja povezuje dvije zaštićene park-šume Golubinjak i Japlenški vrh sa špiljom Lokvarkom.

Od 2010. godine redovito se vrši monitoring kriptoklimatskih uvjeta u špilji. Od kraja 2011. godine KD Lokvarka dodijeljeno je koncesijsko odobrenje za prihvata posjetitelja u špilji. Ugovor je obnovljen 2014. U 2015. godini izrađen je i edukativni film o posjetiteljima nepristupačnim etažama špilje. U 2017. godini je u suradnji s ovlaštenikom koncesijskog odobrenja obnovljena sigurnosna rasvjeta u špilji. U 2019. godini planira se provedba prirodoslovnih istraživanja o šišmišima u špilji.

Zbog isteka postojećeg ugovora, u 2019. godini će se provesti postupak dodjele koncesijskog odobrenja za prihvata posjetitelja u špilji.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Provesti novi postupak dodjele koncesijskog odobrenja za prihvata posjetitelja u špilji.
- Provoditi nadzor nad koncesijskim odobrenjem za obavljanje gospodarske djelatnosti prihvata posjetitelja u špilji.
- Provesti prirodoslovno istraživanje šišmiša u špilji.
- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.11. Geomorfološki spomenik prirode Zametska pećina u Rijeci

Godina proglašenja: 1981.

Položaj: na području Grada Rijeke

Zametska pećina je godinama zatvorena i nije u funkciji posjećivanja, ali je tijekom posljednjih godina Grad Rijeka izrazio interes i spremnost da započne s rekonstrukcijom infrastrukture za organizirane posjete. Realizacija ove aktivnosti tijekom narednih godina ovisit će prvenstveno o financijskim mogućnostima Grada, a Ustanova bi sudjelovala u provođenju projekta te nakon obnove koordinirala i organizirala nadzor nad radovima te stvoriti preduvjete za organizirani prihvata posjetitelja.

U 2015. godini Ustanova je izradila Ekološki elaborat Zametske pećine. Grad Rijeka je u razdoblju od u 2016. do 2017. izradio idejno rješenje i glavni projekt za uređenje infrastrukture u pećini.

2017. godine Grad Rijeka je prijavio za sufinanciranje iz Strukturnih fondova projekt pod nazivom „Interpretacijski centar prirodne baštine Primorsko-goranske županije“. U okviru projekta predviđeno je i uređenje Zametske pećine za prihvata posjetitelja. U okviru projekta Ustanova ima obvezu sudjelovanja na provedbi većine aktivnosti kroz vlastiti rad, a posebice u okviru realizacije uređenja zaštićene Zametske pećine za prihvata posjetitelja i izrade akcijskog plana upravljanja posjetiteljima. Sredstva za provođenje projekta dobivena su sredinom 2018. i započelo se s provođenjem aktivnosti. Projekt traje do siječnja 2021.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.
- Dati podršku provedbi projekta „*Interpretacijski centar prirodne baštine Primorsko-goranske županije*“ za sufinanciranje iz Strukturnih fondova EU te sudjelovati u aktivnostima uređenja Zametske pećine za prihvata posjetitelja i izrade akcijskog plana upravljanja posjetiteljima.

3.1.12. Spomenik prirode – stara tisa u Međedima

Godina proglašenja: 1965.

Položaj: u zaselku Međedi iznad sela Vučinići, Grad Vrbovsko

Nekoliko je vrlo starih stabala tise na području Gorskog kotara. Starost im često prelazi nekoliko stotina godina, a ponekad i preko tisuću, što je u pojedinim slučajevima konkretno dokazano bušenjem debla posebnim svrdlima i brojanjem godina. Takvi primjerci tise, bez sumnje, pripadaju najstarijim živućim stanovnicima Primorsko-goranske županije. Od tih vrijednih prirodnih spomenika je i tisa u Međedima. U proteklim godinama nije bilo potrebe za provedbom bilo kakvih mjera nad spomenikom prirode, pa se i u 2019. nastavlja s aktivnostima redovitog praćenja stanja.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.13. Spomenik prirode – stari hrast u Sv. Petru na otoku Cresu

Godina proglašenja: 1997.

Položaj: u selu Sv. Petar na otoku Cresu, Grad Cres

Stari hrast kod Sv. Petra na sjevernom dijelu otoka Cresa, na creskoj Tramuntani, smješten je uz put koji vodi od lokalne ceste Križić-Beli prema selu Sv. Petar. Radi se o iznimnom primjerku hrasta, čija se starost procjenjuje na više od 400 godina. Deblo je iznutra šuplje. Prsnog je obujma 565 centimetara, a u šupljinu debla može se smjestiti najmanje dvoje ljudi. Kao zaštićeni pojedinačni primjerak drveća, stari hrast kod Sv. Petra ima simbolično značenje. Oko njega se pletu brojne legende i priče.

Nevrijeme 2003. godine gotovo ga je uništilo, a krošnja je morala biti podrezana i oslobođena pojedinih starih grana kako bi se vratio stabilitet stablu jer se deblo rascijepilo. Tijekom 2007. godine uslijed nevremena hrast je ponovo uništen. Sanaciju i skrb organizirala je Ustanova. Problem puknuća preostale grane ponovio se uslijed nevremena koje je na creskom području vladalo 12. listopada 2009. godine. Ustanova je ponovo provela sanaciju preostalog dijela krošnje. Stablo je obilježeno informativnom tablom te su oko spomenika postavljene klupice i uređen okoliš. U 2017. obnovljena je informativna tabela. U 2019. nastaviti će se s aktivnostima redovitog praćenja stanja spomenika prirode.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.14. Spomenik prirode – stari hrast u Guljanovom dolcu iznad Crikvenice I

3.1.15. Spomenik prirode – stari hrast u Guljanovom dolcu iznad Crikvenice II

Godina proglašenja: 2002.

Položaj: na sjevernoj strani Guljanovog dolca na brdu Kotor iznad Crikvenice, Grad Crikvenica

Na sjevernoj strani brda Kotor, na rubu slikovitog travnatog Guljanovog dolca nalaze se dva hrasta medunca višestoljetne starosti (procjena oko 350-400 godina).

Nad predmetnim spomenikom prirode izvršena je u 2011. godini zabilježba u zemljišnim knjigama od strane Općinskog suda u Crikvenici. U 2012. su u suradnji s lokalnom zajednicom postavljene i obavijesne ploče pored hrastova. S obzirom da je zabilježeno sušenje jednog od hrastova, potrebno je i nadalje pratiti njegovo stanje.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.16. Značajni krajobraz Vražji prolaz-Zeleni vir kod Skrada

Godina proglašenja: 1962.

Površina: 200 ha

Položaj: kanjonska udolina podno naselja Skrad, Općina Skrad

Nositelj koncesijskog odobrenja za vođenje posjetitelja: PINS d.o.o.

Podno željezničke postaje Skrad usječena je 350 m duboka dolina okružena šumom i strmim, djelomično stjenovitim padinama. Ovdje je smješten jedan od najljepših kanjona u Gorskom kotaru – Vražji prolaz. Kanjonskim dijelom vodi staza mjestimice usječena u stijenu, a dijelom postavljena na nosače iznad potoka. Jedan od zanimljivih detalja kanjona je špilja Muževa hižica za čiji je obilazak potrebna vlastita rasvjeta, a u kojoj je determinirana i populacija šišmiša.

Ustanova i Turistička zajednica Općine Skrad u suradnji s Hrvatskim šumama već je izradila promotivni turistički prospekt o području te postavila informativne ploče. Radi dotrajale i oštećene infrastrukture u 2012. i 2013. godini organizirani su radovi na osiguranju dijelova staze postavljanjem nove i izmjenom stare čelične užadi te na izradi i postavljanju novih gazišta i dijelova postojećih stepenica. Radovi su sufinancirani sredstvima Ministarstva turizma. Krajem 2013. godine putem koncesijskog odobrenja danog PINS-u d.o.o. iz Skrada regulirano je obavljanje gospodarske djelatnosti prihvata i vođenja posjetitelja. U 2015. godini izrađena je studija Analize stanja te budućeg razvoja i obnove zaštićenog područja. U 2017. godini izrađena je studija pod nazivom *Struktura i stav posjetitelja u Vražjem prolazu-Zelenom viru*. Također je u suradnji s ovlaštenikom koncesijskog odobrenja obnovljen dio infrastrukture koja je dotrajala i uništena uslijed vremenskih neprilika. U 2018. godini izrađeno je idejno rješenje za izgradnju infrastrukture kojom bi se povećala sigurnost posjetitelja na kritičnim dijelovima staze. U suradnji s ovlaštenikom koncesijskog odobrenja u 2019. će se pokrenuti izrada glavnog projekta. Zbog isteka postojećeg ugovora, u 2019. valja dovršiti postupak javnog prikupljanja i dodjele koncesijskog odobrenja za prihvata posjetitelja.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Dovršiti postupak dodjele koncesijskog odobrenja za prihvata posjetitelja.
- Provoditi nadzor nad koncesijskim odobrenjem za obavljanje gospodarske djelatnosti prihvata posjetitelja.
- U suradnji s ovlaštenikom koncesijskog odobrenja pokrenuti izradu glavnog projekta vezano uz zaštitu od odrona sa ciljem povećanja sigurnosti za posjetitelje.
- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.17. Značajni krajobraz Kamačnik kod Vrbovskog

Godina proglašenja: 2002.

Površina: 74,44 ha

Položaj: Ulaz u kanjon smješten je nedaleko željezničke stanice u Vrbovskom

Nositelj koncesijskog odobrenja za vođenje posjetitelja: Komunalac d.o.o., Vrbovsko

Nositelj koncesijskog odobrenja za obavljanje ugostiteljske djelatnosti: Komunalac d.o.o., Vrbovsko

Kamačnik je vodeni tok velike ljepote koji je usjekao kanjon u jurskim vapnencima. Kroz kanjon buči u manjim slapovima i vrtloži se u vrtložnim loncima, osobito kad nabujaju njegove vode poslije kiše ili otapanja snijega. Izgradnjom autoceste Rijeka-Karlovac kanjon

Kamačnika premošćen je lučnim mostom. Na ulazu u Kamačnik nalazi se ugostiteljski objekt kojim upravlja gradsko komunalno poduzeće Komunalac d.o.o.

Na ulazu je postavljena informativna ploča te izrađena brošura o zaštićenom području, a krajem 2013. putem koncesijskog odobrenja danog „Komunalcu“ d.o.o. iz Vrbovskog regulirano je obavljanje djelatnosti prihvata posjetitelja. Tijekom 2017. godine u potpunosti je realiziran projekt „Panova staza“ (glazbeno-didaktička staza s pet instrumenata) započet u 2016. godini. Također je izrađena studija pod nazivom *Struktura i stav posjetitelja u Kamačniku*. Krajem 2017. potpisan je ugovor o koncesijskom odobrenju za obavljanje ugostiteljske djelatnosti u objektu na ulazu u zaštićeno područje. U 2018. je u okviru projekta „Uspostava i uređenje poučnih staza, vidikovaca i ostale manje infrastrukture na području značajnog krajobraza Kamačnik (I. faza)“ odobrenog i financiranog sredstvima Strukturnih fondova EU – Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj pokrenuta izgradnja novih infrastrukturnih sadržaja i opreme. Vrijednost projekta je 423.750 kuna. Završetak projekta očekuje se u 2019. godini.

Zbog isteka postojećeg ugovora, u 2019. valja dovršiti postupak javnog prikupljanja i dodjele koncesijskog odobrenja za prihvata posjetitelja.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Dovođenje postupka i izdavanje koncesijskog odobrenja za djelatnost prihvata posjetitelja u Kamačniku.
- Provoditi nadzor nad koncesijskim odobrenjem za obavljanje djelatnosti prihvata posjetitelja i obavljanje ugostiteljske djelatnosti na zaštićenom području.
- Nastaviti aktivnosti na realizaciji odobrenog projekta „Uspostava i uređenje poučnih staza, vidikovaca i ostale manje infrastrukture na području značajnog krajobraza Kamačnik (I. faza)“.
- Kao pridruženi partner sudjelovati i dati podršku u provedbi projekta „Veze prirode“.
- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.18. Značajni krajobraz Lopar na otoku Rabu

Godina proglašenja: 1969.

Površina: 100 ha

Položaj: na sjevernom dijelu otoka Raba, Općina Lopar

Poluotok Lopar imao je burnu geološku prošlost, posebno onu noviju, kad su djelovanjem vode i vjetrova oblikovane zanimljive pješčane piramide. Na njemu nalazimo obilje fosila iz razdoblja eocena, a tu su i materijalni ostaci paleolitskih i mezolitskih lovaca u obliku šiljaka, strugala, sjekirica i strelica. Izrađeni su od tvrdih i rijetkih vrsta kamenja.

Pretjerani broj posjetitelja u ljetnim mjesecima ugrožava prirodne vrijednosti područja. Postoji tendencija probijanja šumskih cesta kroz pješčane dijelove poluotoka Lopara što bi moglo značajnije uništiti pješčane nanose i ubrzati eroziju. Područje je ugroženo i zbog kontinuiranog onečišćavanja područja (otpadna ulja iz automobila, stare olupine automobila, gomilanje odbačenih otpadaka i sl.).

Ustanova je do 2016. godine angažirala vanjskog suradnika koji je redovito obilazio područje te dostavljao informacije vezane uz stanje područja te o zbivanjima koja bi mogla negativno utjecati na prirodine u području. Tijekom 2008. godine obilježene su na području Lopara geološke poučne staze, vidikovci i geološke točke.

Općina Lopar uređuje pristupnu cestu i organizira parkiralište za mnogobrojne posjetitelje izvan granica zaštićenog područja. Ustanova je izradila tri poučne ploče i edukativnu brošuru o zaštićenom području. U cilju definiranja budućeg razvoja područja,

tijekom 2011. godine Ustanova je izradila studiju kojom su definirane smjernice za obilježavanje i održavanje šetnica i infrastrukture. U 2012. godini uređen je dio šetnica te su postavljene nove stepenice i klupica. Tijekom 2013. godine uređen je vidikovac i postavljene su kamene stepenice na prilaznoj stazi u uvalu Sturić, a 2014. postavljeni su smjerokazi unutar zaštićenog područja Lopar. U 2016. izrađeno je idejno rješenje za novi projekt naziva „Bosa staza“. U 2018. godini izrađeno je izvedbeno rješenje. Staza predstavlja inovativan način prezentacije prirodne baštine, kroz osjetilnu komunikaciju čovjeka i prirode.

U zaštićenom je području u 2018. započela provedba geoloških istraživanja erozijskih procesa. U 2019. planira se njihov nastavak.

2017. godine Grad Rijeka je prijavio za sufinanciranje iz Strukturnih fondova projekt pod nazivom „Interpretacijski centar prirodne baštine Primorsko-goranske županije“. Ustanova je partner na projektu. U okviru projekta predviđeno je i uređenje interpretacijske info točke u zaštićenom području te izrada akcijskog plana upravljanja posjetiteljima. Sredstva za provođenje projekta dobivena su sredinom 2018. i započelo se s provođenjem aktivnosti. Projekt traje do siječnja 2021.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Poticati promociju i unaprjeđenje geološke poučne staze i sudjelovati u radu radne skupine „Povjerenstvo geoparka Otok Rab“.
- Nastaviti provedbu geoloških istraživanja erozijskih procesa.
- Dati podršku provedbi projekta „*Interpretacijski centar prirodne baštine Primorsko-goranske županije*“ za sufinanciranje iz Strukturnih fondova EU te sudjelovati u aktivnostima uređenja interpretacijske info točke u zaštićenom području i izrade akcijskog plana upravljanja posjetiteljima.
- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.19. Značajni krajobraz Lisina kod Matulja

Godina proglašenja: 1998.

Površina: 1434 ha

Položaj: u zapadnom dijelu općine Matulji

Lisina je značajan krški krajobraz koji se naslanja na prostrano zaštićeno područje Parka prirode Učka. Pripada brdskim predjelima planinskog lanca Čićarije i gotovo je čitav dobro pošumljen lijepim sastojinama primorske bukove šume. Tek je na malim površinama prošaran slikovitim livadama i travnatim šumskim čistinama. Ima dugu tradiciju posjećivanja izletnika, a šumska bogatstva oduvijek su privlačila i domaće stanovništvo u planinu gdje su se tradicionalno bavili drvima, ugljenarstvom i posebno lovom na puhove.

Krajem 2016. Ustanova je preuzela upravljanje značajnim krajobrazom od Parka prirode „Učka“ koji je područjem upravljao petnaestak godina. U 2017. godini vršio se obilazak terena radi utvrđivanja stanja zaštićenog područja te je uspostavljena suradnja s Općinom Matulji i lokalnom nevladinom organizacijom vezano uz provedbu koordiniranih akcija čišćenja okoliša.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- U suradnji s Općinom i lokalnim nevladinim organizacijama provoditi koordinirane akcije čišćenja okoliša, poglavito uklanjanja glomaznog otpada iz zaštićenog područja.
- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.20. Park-šuma Japlenški vrh iznad Delnica

Godina proglašenja: 1953.

Površina: 171 ha

Položaj: zapadno od grada Delnica, Grad Delnice

Japlenški vrh je bujnom šumom bukve i jele obraslo brdo visine 842 metara koje se uzdiže na jugozapadnoj strani neposredno iznad Delnica. Poznato je rekreacijsko područje Delničana s mrežom pješačkih staza i skijaškom skakaonicom u podnožju. Nedaleko skakaonice nalazi se ugostiteljski objekt Lovački dom, a ispod njega i skakaonice mali ograđeni zoo-vrt. Šumovit predio nastavlja se u stari delnički park pa je zaštićeno područje neposredno povezano s užim urbanim tkivom grada. Na južnom pobočju raste lijepa i bujna bukovo-jelova šuma (*Abieti-Fagetum dinaricum*) sa starim jelama. Održavanje šumskog ekosustava od strane Hrvatskih šuma (sječa stabala koja predstavljaju opasnost za posjetitelje, vjetroizvale, sušci, otpale grane i sl.) usklađeno je tijekom 2010. godine kroz šumsko-gospodarsku osnovu s namjenom zaštićenog područja i održavanjem bioraznolikosti. Tijekom 2007. godine Ustanova je postavila dvije obavijesne ploče za posjetitelje, a 2009. postavljene su poučne ploče na stazi od skakaonice prema livadi Pijaničevo. Tijekom 2008. započeto je trasiranje i markiranje, a u proljeće 2009. otvorena je markirana šetnica koja povezuje dvije zaštićene park-šume (Japlenški vrh i Golubinjak) sa zaštićenom špiljom Lokvarkom. U 2012. godini donacijom Euroherza uređena je i unaprijeđena postojeća biciklistička staza koja vodi kroz zaštićeno područje. U 2014. park-šuma pogođena je ledolomom te su se u 2015. godini vršila botanička ispitivanja kako bi se pokušale ustanoviti moguće posljedice na floru ovog područja. 2017. godine ponovno je pokrenut postupak korekcije granice park-šume Japlenški vrh jer se unutar granica nalazi izgrađeno naselje. MZOE je zatražilo od HAOP-a izradu stručne podloge, dok će posebnu geodetsku podlogu financirati Hrvatske šume. U tijeku 2018. Ustanova je u koordinaciji s Gradom delnice i Hrvatskim šumama sudjelovala u aktivnostima koje su vezane uz postupak korekcije granice park-šume Japlenški vrh.

Grad Delnice je 2017. pokrenuo osmišljavanje i pripremu projekta uređenja šireg područja oko park-šume čiju realizaciju namjerava kandidirati za sufinanciranje iz EU fondova. Ustanova će nastaviti s davanjem stručne podrške Gradu u pripremi i definiranju aktivnosti koje bi se trebale osmisliti i realizirati unutar granica zaštićenog područja.

U suradnji s Turističkom zajednicom i Gradom uložiti u oplemenjivanje i/ili održavanje turističke infrastrukture u zaštićenom području.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Dati stručnu podršku Gradu Delnice u pripremi i definiranju aktivnosti u sklopu projekta kojim bi se stvorili preduvjeti za daljnji razvoj rekreacijskih sadržaja u zaštićenom području.
- Dati stručnu podršku i aktivno sudjelovati u postupku korekcije granica zaštićenog područja.
- U suradnji s Turističkom zajednicom i Gradom uložiti u oplemenjivanje i/ili održavanje turističke infrastrukture u zaštićenom području.
- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.21. Park-šuma Golubinjak kod Lokava

Godina proglašenja: 1961.

Površina: 51 ha

Položaj: Na zapadnim padinama Sopačkog vrha, Općina Lokve

Nositelj koncesijskog odobrenja za vođenje posjetitelja: KD Lokvarka

Oko jedan kilometar istočno od središta Lokava, podno željezničke postaje, nalazi se šumoviti predio neobične ljepote – Golubinjak. Šuma starih jela i smreka obrasta kulisu strmih rastrganih i razvedenih stijena što se zapriječila na rubu manjeg polja. Među stijenama nalaze se brojni krški fenomeni – poput Golubinjke i Ledene pećine, prirodnih kamenitih vrata, vidikovca na osamljenoj stijeni i drugih. Šuma Golubinjak ima dugu tradiciju kao izletišta Lokvaraca, ali zbog blizine željezničke postaje posjećuju je i izletnici s mnogo šireg područja pa je kroz labirint stijena provedena cijela mreža šetnica i šumskih puteljaka do posebno zanimljivih prirodnih detalja.

Većina atraktivnih lokacija unutar park-šume obilježena je putokazima i označena obavijesnim pločama. Zaštićeno područje je primjereno uređeno za posjećivanje i nema naznaka o ugrožavanju njegovih prirodnih vrijednosti. U 2011. godini Ustanova je izradila edukativnu brošuru, a u 2012. godini postavila nove drvene putokaze. U 2013. godini koncesijskim odobrenjem regulirano je obavljanje gospodarske djelatnosti prihvata posjetitelja u zaštićenom području s Komunalnim društvom „Lokvarka“ d.o.o. Također, pored ulaza, ali ne unutar granica zaštićenog područja, isto komunalno društvo vodi ugostiteljski objekt te naplaćuje ulaz posjetiteljima. U 2017. godini je za ovo zaštićeno područje osmišljena nova „Risja staza“. Staza je edukativno-didaktičkog karaktera, a zbog sušenja stabala smreke i nepredviđene izvale stabala u zaštićenom području neki elementi staze još uvijek nisu postavljeni. Po uspostavi šumskog reda, očekuje se postavljanje preostalih elemenata.

Zbog isteka postojećeg ugovora, u 2019. valja dovršiti postupak javnog prikupljanja i dodjele koncesijskog odobrenja za prihvata posjetitelja.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2018. godini

- Dovršiti postupak dodjele koncesijskog odobrenja za prihvata posjetitelja.
- Provoditi nadzor nad koncesijskim odobrenjem za obavljanje djelatnosti prihvata posjetitelja na zaštićenom području.
- Nakon uspostavljanja šumskog reda, postavljanje preostalih elemenata „Risje staze“ u zaštićenom području.
- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.22. Park-šuma Komrčar u Rabu

Godina proglašenja: 1965.

Površina: 10 ha

Položaj: na području grada Raba, Grad Rab

Naslanjajući se na zidine staroga grada Raba, proteže se prema sjeverozapadu park-šuma Komrčar, „zeleni biser“ Raba. Park je razmjerno dobro održavan i uređen. O uređivanju park-šume skrbi gradsko komunalno poduzeće Vrelo d.o.o. Rab.

U park-šumi je Ustanova postavila informativne i obavijesne ploče. U 2013. godini tiskan je promotivni materijal. Iste godine je uslijed nepovoljnih vremenskih uvjeta (velika hladnoća i jaka bura) došlo do oštećenja šetnica unutar zaštićenog područja, rušenja stabala i stvaranja klizišta. U 2013. i 2014. godini vršila se sanacija oštećenih dijelova šetnica. U suradnji s lokalnom zajednicom u razdoblju od 2013. do 2015. vršeno je uklanjanje rizičnih stabala sa zapadnih padina. U 2016. u suradnji s Gradom Rabom, Mjesnim odborom i Udrugom prijatelja Raba izgrađeno je multifunkcionalno vježbalište u području park šume.

Obzirom da je u zaštićenom području potrebno kontinuirano provoditi aktivnosti sanacije šetnica i održavanje infrastrukture, u narednoj će se godini pružati stručna podrška lokalnoj zajednici u realizaciji aktivnosti i prijavi projekata za unaprjeđenje infrastrukture za sufinanciranje iz nacionalnih ili međunarodnih izvora.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Pružati potporu lokalnoj zajednici u realizaciji aktivnosti i prijavi projekata za unaprjeđenje infrastrukture za sufinanciranje iz nacionalnih ili međunarodnih izvora.
- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.23. Park-šuma Čikat na otoku Lošinju

Godina proglašenja: 1992.

Površina: 236 ha

Položaj: Grad Mali Lošinj

Područje park-šume Čikat ugroženo je nizom turističkih sadržaja koji su neprimjereni namjeni park-šume sukladno odredbama Zakona. U park-šumi nalazi se nekolicina hotela, ugostiteljskih objekata i kamp u vlasništvu poduzeća Jadranka d.d. Ustanova je angažirala vanjskog suradnika koji je do 2016. redovito obilazio područje, poglavito tijekom ljetnih mjeseci. O održavanju većeg dijela park-šume brinu Hrvatske šume, a postojeće pješačke staze u suradnji s Ustanovom označava i održava poglavito TZ Grada Lošinja. Postavljene su poučne ploče o kojima treba skrbiti i redovno ih obnavljati. Tijekom 2009. godine potpisan je Sporazum o suradnji na očuvanju i održivom gospodarskom korištenju Park-šume Čikat na području Grada Malog Lošinja, a potpisnici su: Ustanova, Grad Mali Lošinj, TZ Grada Malog Lošinja, Hrvatske šume, JVP Grada Mali Lošinj i Jadranka d.d. Cilj Sporazuma je intenzivirati radove na uređenju park-šume. Formiranje radne skupine rezultiralo je izrađenim smjernicama za buduće upravljanje park-šumom. U 2016. godine je u suradnji s Hrvatskim šumama izrađen akcijski plan obnove park-šume na malim površinama, a realizacija pilot projekta pomlađivanja šume na eksperimentalnim ploham započela je 2017.

U 2019. godini se kroz redovite monitoringe nastavlja provođenje pilot projekta. Poduzeće Jadranka d.d. najavilo je početak osmišljavanja i realizacije projekta osmišljavanja rekreativnih sadržaja u neposrednoj blizini hotela koji se nalaze u park-šumi. Ustanova će poduzeću dati stručnu podršku u izradi projekta, njegovoj prijavi za sufinanciranje iz različitih izvora ili realizaciji.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Provoditi pilot projekt obnove park-šume kroz redovite monitoringe.
- Pružiti potporu poduzeću Jadranka d.d. u osmišljavanju prijavi i/ili realizaciji projekta uređenja rekreativnih sadržaja u park-šumi.
- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.24. Park-šuma Pod Javori u Velom Lošinju

Godina proglašenja: 1993.

Površina: 39 ha

Položaj: na padini brijega iznad Velog Lošinja, Grad Mali Lošinj

Park-šuma Pod Javori obuhvaća pošumljene obronke brda Kalvarija kod Velog Lošinja na kojima je nadvojvoda Karlo Stjepan Habsburg koncem 19. stoljeća zasadio perivoj pored svog dvorca. Perivoj su projektirali bečki vrtni stručnjaci koristeći se prednostima terasastih obronaka brda Kalvarije. Visoka estetska vrijednost parkovne kompozicije sačuvala se do danas iako su mnoga nekadašnja stabla srušena u vjetroizvalama ili su se osušila. Šuma je u velikom dijelu zarasla šikarom i neprimjerenom je održavana iako zaštićeno područje ljeti posjećuju brojni turisti i izletnici. O park-šumi povremeno i u skladu s

mogućnostima skrbi Lječilište Veli Lošinj, i to prvenstveno za područje park-šume u neposrednoj blizini ulaza u Lječilište.

Ustanova je do 2016. angažirala vanjskog suradnika za obilazak područja. U proljeće 2007. godine u park-šumi postavljene su obavijesne i poučne ploče te su pojedini primjerci dendroflora obilježeni botaničkim pločicama (25 pločica). Tijekom 2010. godine izrađene su smjernice za buduće upravljanje područjem u kojoj je detaljno razrađena zonacija i namjena pojedinih zona unutar zaštićenog područja. Na temelju navedene studije 2012. godine u suradnji sa Županijom uređen je ulazni dio u Lječilište, a Ustanova je financirala markiranje i čišćenje šetnica koje vode od Lječilišta prema Sv. Ivanu. U 2012. godini je potpisan ugovor o koncesijskom odobrenju za prihvata posjetitelja s Lječilištem Veli Lošinj koji više nije na snazi. U cilju aktivnijeg korištenja područja u rekreacijske svrhe, krajem 2017. je u suradnji sa Lječilištem Veli Lošinj izrađen projekt *Park vitalnosti*. U isto je vrijeme unutar park-šume započela rekonstrukcija i obnova stare zgrade medicinskog trakta.

U 2019. godini nastaviti će se suradnja sa Lječilištem Veli Lošinj na realizaciji projekta *Park vitalnosti*, a nastaviti će se i s davanjem stručne podrške Lječilištu Veli Lošinj u realizaciji projekta rekonstrukcije i obnove zgrade medicinskog trakta.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Suradivati sa Lječilištem Veli Lošinj na realizaciji projekta *Park vitalnosti* unutar park-šume.
- Dati stručnu podršku Lječilištu Veli Lošinj u realizaciji projekta rekonstrukcije i obnove zgrade medicinskog trakta.
- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.25. Park kod dvorca u Severinu na Kupi

Godina proglašenja: 1966.

Površina: 7 ha

Položaj: na području Grada Vrbovskog

Perivoj i stari frankopanski dvorac čine neraskidivu cjelinu, danas zaboravljenu i zapuštenu. Posebna je zanimljivost prelijepi pogled na rijeku Kupu i njenu dolinu podno dvorca. Do obala rijeke vode atraktivne šetnice od perivoja po strmim padinama kroz šumu. Ovaj zaštićeni spomenik parkovne arhitekture u vrlo je zapuštenom stanju zbog toga što su vlasnički odnosi još uvijek neriješeni. Dvorac i perivoj zahtijevaju temeljitu sanaciju i obnovu. Djelomično uređenje perivoja provela je lokalna zajednica tijekom 2015.

S obzirom da je Grad Vrbovsko već duži niz godina vodi spor oko vlasništva nad dvorcem i perivojem, očekuje se da će Grad pokrenuti aktivnosti na izradi dokumentacije za obnovu i prenamjenu dvorca te uređenje perivoja kada se za to steknu uvjeti. Ustanova će poticati i davati stručnu podršku Gradu u pripremi dokumentacije za obnovu perivoja.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.
- Poticati i davati stručnu podršku Gradu Vrbovsko u pripremi dokumentacije za obnovu perivoja.

3.1.26. Park Angiolina u Opatiji

Godina proglašenja: 1968.

Položaj: na području Grada Opatije

Površina: 2,7 ha

Park Angiolina je bez sumnje najzanimljiviji i najatraktivniji opatijski park. Odlikuje se vrijednom dendroflorom od koje treba spomenuti kamelije, velecvtjetne magnolije, sekvoje, cedrove, pinije, bambuse, palme i osobito lijepe lovorove gajeve. O parku skrbi gradsko poduzeće Parkovi d.o.o. koji poslove oko održavanja uspješno obavljaju te redovito zamjenjuju dotrajalu dendrofloru novim primjercima.

Ustanova je ostvarila dobru suradnju s Parkovima d.o.o. i Gradom Opatijom, osobito kod rekonstrukcije pojedinih dijelova parka. Tijekom 2010. godine postavljene su u parku obavijesne ploče, a nad parkom je od strane Općinskog suda u Opatiji u 2011. godini izvršena zabilježba u zemljišnim knjigama. U studenom 2013. godine, dio stabala je uništeno uslijed nevremena (ledoloma) te je tijekom 2014. godine vršena sanacija šteta. U 2017. Grad Opatija je pokrenuo aktivnosti na pripremi dokumentacije za postavljanje nove rasvjete u parku te prenamjenu starog rasadnika u posjetiteljski centar. Ustanova će 2019. godine pružati stručnu podršku Gradu na realizaciji projekata obnove rasvjete u parku, izgradnje posjetiteljskog centra te izrade interpretacijskog plana za sve opatijske perivoje.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Pružati stručnu podršku i nastaviti suradnju s gradskim poduzećem Parkovi d.o.o. na uređenju i održavanju parka.
- Pružati stručnu podršku Gradu na realizaciji projekata obnove rasvjete u parku, izgradnje posjetiteljskog centra te izrade interpretacijskog plana za sve opatijske perivoje.
- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.27. Park Margarita u Opatiji

Godina proglašenja: 1968.

Položaj: na području Grada Opatije

Površina: 1,8 ha

Park Margarita je pored Parka Angiolina drugi po važnosti opatijski park. Odlikuje se vrijednom dendroflorom i zanimljiv je spoj prirodnih lovorovih gajeva, samoniklih stoljetnih hrastova medunaca te egzotičnih starih kalifornijskih libocedara. O parku skrbi gradsko poduzeće Parkovi d.o.o. koji poslove oko održavanja uspješno obavljaju te redovito zamjenjuju dotrajalu dendrofloru novim primjercima.

Dosadašnja dobra suradnja Ustanove, gradskog poduzeća Parkovi d.o.o. i Grada Opatije rezultirala je zadovoljavajućim stanjem uređenosti parka. Nad parkom je od strane Općinskog suda u Opatiji u 2011. godini izvršena zabilježba u zemljišnim knjigama. U 2012. godini započet je projekt „*Endemična liburnijska flora*“. U 2012. završena je prva faza projekta koja se sastojala u odabiru i uređenju lokacije, a u 2013. se izvršila sadnja endemičnog bilja. Iste je godine pripremljena i obavijesna ploča. Od 2013. godine vrši se održavanje posađenog bilja. U 2019. godini nastaviti će se sa aktivnostima održavanja vezanim uz projekt „*Endemična liburnijska flora*“ u Parku.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Pružati stručnu podršku i nastaviti suradnju s gradskim poduzećem Parkovi d.o.o. na uređenju i održavanju parka.
- Pružati stručnu podršku u aktivnostima nastavka provedbe projekta „*Endemična liburnijska flora*“ u parku.

- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.1.28. Perivoj sv. Jakova u Opatiji

Godina proglašenja: 2010.

Položaj: na području Grada Opatije

Površina: 0,48 ha

Iako se smatralo da je 1968. godine u sklopu proglašenja zaštite nad perivojem Angiolina, proglašena i zaštita nad perivojem sv. Jakova, 2004. godine utvrđeno je da Perivoj nije službeno zaštićen. Slijedom navedenoga, a na zahtjev Primorsko-goranske županije, područje je Odlukom Županijske skupštine Primorsko-goranske županije 2010. godine proglašeno zaštićenim u kategoriji spomenika parkovne arhitekture. Perivoj se nalazi u središtu Grada Opatije unutar zaštićene kulturno-povijesne cjeline. Okružen je povijesnim građevinama, a iz perivoja se pruža pogled na more. Perivoj je bogat biljnim vrstama, a prema popisu u njemu se nalaze 44 biljne vrste. Prepoznatljiv je po neobaroknoj fontani iz 19. stoljeća čiji je autor kipar Hans Rathausky.

O opatijskom perivoju skrbi gradsko poduzeće Parkovi d.o.o. koji poslove oko održavanja uspješno obavljaju te redovito zamjenjuju dotrajalu dendrofloru novim primjercima. U suradnji s Gradom Opatijom, tijekom 2010. godine postavljene su u perivoju obavijesne ploče.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja zaštićenog područja u 2019. godini

- Pružati stručnu podršku i nastaviti suradnju s gradskim poduzećem Parkovi d.o.o. na uređenju i održavanju parka.
- Provoditi nadzor, pratiti stanje i prema potrebi upozoriti, izreći upravnu mjeru, podnijeti kaznenu prijavu ili pokrenuti prekršajni postupak zbog nedozvoljenih radnji ili zahvata.

3.2. Aktivnosti na proglašenju novih zaštićenih područja u 2019. godini

S obzirom da je sukladno Zakonu o zaštiti prirode za pokretanje postupka proglašenja zaštite nad novim područjima nadležna državna razina (postupak može pokrenuti samo MZOE, a stručnu podlogu izraditi HAOP), Ustanova je u proteklim godinama poslala podatke prirodoslovnih istraživanja za izradu stručnih podloga koje su neophodne za proglašenje zaštite nad područjima Obruča, dijela morskog akvatorija u Kostreni, špilju Biserujka i jamu Vrtare male na području Grada Crikvenice. No, stručne podloge za špilju Biserujka i jamu Vrtare male nisu nikada dovršene, a postupci za ostala područja nisu pokrenuti.

Isto tako, prije osnivanja Ustanove zainteresirani subjekti su dostavili državnoj razini zahtjev za proširenje postojećih ornitoloških rezervata na otoku Cresu koji su ustanovljeni 1986. godine sa ciljem očuvanja najveće preostale populacije bjeloglavih supova i ostalih ugroženih vrsta ptica koje na tom području obitavaju. Tijekom godina, utvrđeno je da je došlo do proširenja gnjezdišta na dio litica istočne obale otoka Cresa i otok Plavnik odnosno na područja koja nisu obuhvaćena granicama proglašenih rezervata. Upravo je iz navedenih razloga u suradnji s državnom razinom pokrenut proces izrade stručne podloge za proširenje ornitoloških rezervata. U 2008. i 2009. godini Ustanova je aktivno sudjelovala u obilascima terena i prikupljanju podataka neophodnih za pripremu stručne podloge. Do danas stručna podloga nije izrađena, a u 2018. je zaprimljen pisani odgovor MZOE s obrazloženjem da se zbog uključivanja čitavog otoka Cresa i Plavnika u područje ekološke mreže Natura 2000 pod šifrom 1000033 HR Kvarnerski otoci (cilj je u području zaštititi raznih vrsta ptica, između ostaloga i bjeloglave supove), prijedlog spajanja dvaju creskih ornitoloških rezervata neće provesti.

Ustanova je u kolovozu 2018. ponovila zahtjev u kojem ustraje na proglašenju zaštite nad liticama Plavnika, i to u kategoriji posebnog ornitološkog rezervata jer višegodišnji monitorinzi koji se provode dokazuju da su litice na otoku Plavniku izuzetno ugroženo, ali značajno stanište za gniježđenje bjeloglavih supova i ostalih NATURA 2000 vrsta kojima je potrebno osigurati primjerenu zaštitu.

3.3. Upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000

Budući Ustanova upravlja sa 108 područja ekološke mreže u kojima valja sačuvati specifične vrste i staništa, zbog ograničenih administrativnih i financijskih kapaciteta, u tijeku jedne godine nije moguće provoditi istraživanja, monitoringe, održavanje ili druge aktivnosti u svim područjima ekološke mreže. Stoga se u dijelu provedbe Godišnjeg programa u dijelu ekološke mreže daje pregled samo onih prioriternih aktivnosti koje se tijekom godine planiraju provesti.

3.3.1. Prirodoslovna istraživanja, inventarizacija i monitoring Natura 2000 vrsta i staništa u dijelu ekološke mreže Natura 2000

Područja provedbe:

HR5000018 Gorski kotar i sjeverna Lika
HR1000033 Kvarnerski otoci
HR2000643 Obruč
HR2000659 Trstenik
HR2000658 Rječina
HR2000707 Gornje Jelenje prema Platku
HR2001358 Otok Cres
HR2000893 Jezero Ponikve na Krku
HR2001487 Bakar – Meja
HR 2001359 otok Rab i značajni krajobraz Lopar.

Prirodoslovna istraživanja i monitorinzi koji će se provoditi u zaštićenim područjima i dijelovima ekološke mreže su sljedeći:

- geološka istraživanja (HR 2001359 otok Rab i značajni krajobraz Lopar)
- praćenje tragova ledenjaka u priobalju i Gorskom kotaru (HR5000018 Gorski kotar i sjeverna Lika i HR2000658 Rječina)
- monitoring populacije bjeloglavih supova na otocima Cresu, Krku i Prviću (HR 1000033 Kvarnerski otoci)
- monitoring velikih zvijeri na dijelu područja Gorskog kotara s posebnim naglaskom na populaciju risa koja se smatra najugroženijom – praćenje risje populacije telemetrijskim ogrlicama (HR 5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika)
- monitoring populacije vretenca jezerskog regoča (HR2000893 Jezero Ponikve na Krku, HR2001358 Otok Cres (Vransko jezero))
- monitoring populacije leptira apolona (HR5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika)
- monitoring cretne vegetacije (HR2000659 Trstenik)
- monitoring šišmiša u špilji Lokvarci (HR5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika)
- monitoring travnjaka na širem području Obruča (HR2000643 Obruč, HR2000707 Gornje Jelenje prema Platku)
- monitoring kornjaša (sva kopnena područja u Županiji, uključujući područja ekološke mreže)
- monitoring kozonoške (HR2001358 Otok Cres).

Ovisno o ugrozama i zatečenim stanjima na terenu, na području čitave ekološke mreže u Primorsko-goranskoj županiji provodit će se i ostala istraživanja te praćenje stanja. Ukoliko stanje na terenu bude zahtijevalo, moguće je vršiti i aktivnosti obnove infrastrukture, krajobraznog uređenja i održavanja staništa. U sklopu aktivnosti predviđenih za upravljanje

ekološkom mrežom Natura 2000, Ustanova će prikupljene podatke o postojećoj flori, fauni i krajobrazu unositi u bazu podataka postojećeg GIS sustava.

3.4. Projekt izrade planova upravljanja za zaštićena područja i ekološku mrežu

Projekt će se provoditi na sljedećim područjima ekološke mreže i/ili zaštićenim područjima u Primorsko-goranskoj županiji:

Područja provedbe u ekološkoj mreži:

Otok Krk

HR2001357 Otok Krk
HR2000891 Jezero Njivice na Krku
HR2000893 Jezero Ponikve na Krku
HR2001275 Vrbnik
HR3000016 Podmorje Plavnika i Kormata
HR3000020 Mala i Vela luka na poluotoku Sokol, Krk
HR3000029 Obala između rta Šilo i Vodotoč
HR3000247 Špilja podno Kostrija (Vrbnička špilja)
HR3000415 Uvale Jaz; Soline i Sulinj na Krku
HR3000452 Krk – od rta Negrit do uvale Zaglav
HR3000453 Krk – od uvale Zaglav do Crikvenog rta
HR3000454 Krk – od Crikvenog rta do rta Sv. Nikole
HR3000465 Podmorje istočne obale otoka Krka
HR3000472 Podmorje oko rta Čuf na Krku
HR4000029 Zaljev Soline – otok Krk

Otok Rab

HR2001359 Otok Rab
HR2001419 Otok Dolin – Jug
HR3000024 Supetarska draga na Rabu
HR3000025 Zaljev Kampor na Rabu
HR3000026 Dolfin i otoci
HR3000417 Zaljev Sv. Eufemije na Rabu
HR3000468 Podmorje poluotoka Lopar – Rab

Gorski kotar

HR1000019 Gorski kotar i sjeverna Lika
HR5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika
HR2000643 Obruč
HR2000645 Bjelolasica
HR2000658 Rječina
HR2000659 Trstenik
HR2000707 Gornje Jelenje prema Platku
HR2000782 Rečice
HR2000854 Pleteno iznad N. Vinodolskog
HR2000856 Padine Velog vrha iznad Tomišine drage
HR2001025 Matić poljana
HR2001041 Gumance
HR2001042 Lič polje
HR2001227 Potok Gerovčica
HR2001257 Potok Mala Belica
HR2001282 Dio Kupe
HR2001300 Zeban
HR2001302 Krmpotsko

HR2001345 Vražji prolaz i Zeleni vir
HR2001351 Područje oko Kupice
HR2001353 Lokve-Sunger-Fužine
HR2001417 Velika Belica
HR2001430 Golubinjak
HR2001431 Lividraga
HR2001433 Bjeljevina
HR2001487 Bakar – Meja
HR2001333 Kupa kod Severina*
HR2001413 Šume kod Skrada*.

Područja provedbe nad kojima je proglašena zaštita:

Otok Krk

- posebni rezervat Kuntrep (Glavine – Mala luka) (ornitološki)
- posebni rezervat Glavotok (šumske vegetacije)
- posebni rezervat Košljun (šumske vegetacije)*.

Otok Rab

- posebni rezervat šuma Dundo (šumske vegetacije)
- značajni krajobraz Lopar
- park-šuma Komrčar*.

Gorski kotar

- posebni rezervat Debela Lipa – Velika Rebar (šumske vegetacije)
- spomenik prirode špilja Lokvarka (geomorfološki)
- spomenik prirode stara tisa u Međedima (pojedinačni primjerak drveća)*
- značajni krajobraz Vražji prolaz i Zeleni vir
- značajni krajobraz Kamačnik
- park-šuma Golubinjak
- park-šuma Japlenški vrh
- spomenik parkovne arhitekture park kod dvorca u Severinu na Kupi*.

*za označena područja očekuje se odgovor Ministarstva, da li će ista biti uključena u izradu planova upravljanja u sklopu projekta „Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom "Natura 2000".

Plan upravljanja zaštićenim područjem smatra se strateškim dokumentom kojim se utvrđuje svrha i stanje zaštićenog područja te određuju ciljevi upravljanja, aktivnosti potrebne za ostvarenje ciljeva i pokazatelji učinkovitosti upravljanja.

Kako bi se za dijelove ekološke mreže i zaštićena područja u Republici Hrvatskoj pokrenula izrada planova upravljanja na državnoj i županijskim razinama, MZOE je u suradnji sa HAOP-om osmislilo i prijavio projekt koji će se sufinancirati sredstvima iz Strukturnih fondova, a cilj je u koordinaciji s gotovo svim ustanovama koje upravljaju ekološkom mrežom i zaštićenim područjima izraditi prijedloge planova upravljanja za minimalno 50% područja ekološke mreže u Republici Hrvatskoj. Projekt "Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000" je u drugoj polovici 2017. odobren, a realizacija projektnih aktivnosti započela je u 2018. Predviđeno trajanje projekta je pet godina. Nositelji projekta su MZOE i HAOP. Projekt se u potpunosti financira iz državnog proračuna te sredstvima Strukturnih fondova EU.

Ustanova je dobila suglasnost Župana za uključivanje u navedeni projekt, a tijekom narednih godina predviđeno je pokrenuti izradu planova upravljanja za područja ekološke mreže i zaštićena područja na Krku, Rabu i Gorskom kotaru. Zadatak je Ustanove da sukladno smjernicama nositelja projekta (MZOE u suradnji sa HAOP-om), aktivno i uz podršku konzultanata izradi planove upravljanja za izabrana područja te u izradu istih uključiti

sve zainteresirane subjekte. Sve nabave u sklopu projekta (izbor konzultanata i organizacija izrade planova upravljanja, nabava opreme za rad i slično) provodi državna razina.

Iako je projekt započeo 2018. godine još uvijek na državnoj razini nisu stvoreni preduvjeti da Ustanova na terenu započne s konkretnim aktivnostima. U prvoj je fazi predviđeno da se nabavi oprema neophodna za rad (nabava terenskog vozila za potrebe Ustanove), a nakon toga i pokrene izrada planova za područja otoka Krka i Raba. Ukoliko ne dođe do pomicanja rokova, izrada plana upravljanja za područje Gorskog kotara trebala bi započeti 2020.

3.5. Izrada akcijskih planova upravljanja posjetiteljima kroz projekte EU

Kroz dva odobrena projekta koja su odobrena u sklopu EU Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ 2014.-2020., mjera 6.c2.2. Promicanje održivog korištenja prirodne baštine, a u kojima je Ustanova nositelj ili partner, predviđena je izrada akcijskih planova upravljanja posjetiteljima, i to za objekt ili područja navedena u nastavku:

Projekt „*Centar za posjetitelje o velikim zvijerima*“ u Staroj Sušici – nositelj Ustanova

- Centar za posjetitelje *Velike zvijeri* – izrada do rujna 2020.

Projekt „*Interpretacijski centar prirodne baštine Primorsko-goranske županije*“ – nositelj Grad Rijeka

- Zametska pećina, područja Obruč, Kupa, Platak, Zebar, Ličko polje, Lopar na otoku Rabu te Baška i Punat na otoku Krku – izrada do siječnja 2021.

3.6. Koncesijska odobrenja za prihvata posjetitelja u speleološkim objektima otvorenima za javnost (koji nisu proglašeni zaštićenim spomenicima prirode sukladno Zakonu o zaštiti prirode)

Osim koncesijskih odobrenja za osiguravanje održivog korištenja zaštićenih područja, koje je Ustanova izdala za zaštićena područja Kamačnik, Vražji prolaz-Zeleni vir, Golubinjak te za špilju Lokvarku, sukladno Izmjenama i dopunama Zakona iz 2018., Ustanova ima mogućnost izdati i koncesijska odobrenja za prihvata posjetitelja u speleološkim objektima otvorenima za javnost koji nisu proglašeni zaštićenim spomenicima prirode.

3.6.1. Špilja Biserujka

Tijekom 2018., na rok od 5 godina, izdano je koncesijsko odobrenje za prihvata posjetitelja u špilji Biserujka na otoku Krku. Nakon provedenog javnog poziva, ovlaštenik koncesijskog odobrenja postalo je poduzeće Šilaturist iz Šila na otoku Krku koje djelatnost prihvata posjetitelja (koristeći različite modele koje je omogućavao u tom trenutku važeći Zakon o zaštiti prirode) vrši već gotovo dvadesetak godina. Zadatak je Ustanove da u narednim godinama kontinuirano surađuje s ovlaštenikom te provodi nadzor nad koncesijskim odobrenjem za obavljanje djelatnosti prihvata posjetitelja u špilji.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja speleološkog objekta u 2019. godini

- Provoditi nadzor nad koncesijskim odobrenjem za obavljanje djelatnosti prihvata posjetitelja u špilji.

3.6.2. Špilja Vrelo

Špilja Vrelo u Fužinama već je duže vrijeme otvorena za javnost odnosno za prihvata posjetitelja. Za regulaciju obavljanja navedene djelatnosti, tijekom godina su se koristili različiti modeli upravljanja koje je omogućavao u tom trenutku važeći Zakon. Velika ulaganja u opremanje speleološkog objekta za prihvata posjetitelja u proteklim godinama učinili su Općina Fužine i Turistička zajednica općine Fužine, a u razdoblju od 2008. do 2013. podršku i nadzor nad obavljanjem djelatnosti vršila je Ustanova.

S obzirom da je Izmjenama i dopunama Zakona iz 2018., Ustanova dobila mogućnost izdavanja koncesijskih odobrenja za prihvata posjetitelja u speleološkim objektima otvorenima za javnost koji nisu proglašeni zaštićenim spomenicima prirode sukladno Zakonu, u 2019. će se pokrenuti postupak za dodjelu koncesijskog odobrenja.

Godišnji program zaštite, održavanja i očuvanja speleološkog objekta u 2019. godini

- Provesti javni poziv za dodjelu koncesijskog odobrenja za prihvata posjetitelja u špilji.
- Provoditi nadzor nad koncesijskim odobrenjem za obavljanje djelatnosti prihvata posjetitelja u špilji.

3.7. Nadogradnja sustava upravljanja zaštićenim područjima i ekološkom mrežom Natura 2000 uključivanjem u nacionalne i međunarodne projekte

U tijeku 2019. Ustanova će nastaviti s provođenjem već odobrenih i prijavljivanjem novih projekata u pripremi za sufinanciranje iz nacionalnih ili međunarodnih fondova. Već odobreni projekti čija se realizacija nastavlja u 2019., a prijavljeni su za sufinanciranje iz europskih i nacionalnih fondova su sljedeći:

ODOBRENI PROJEKTI U REALIZACIJI U 2019.

3.7.1. Naziv projekta: „Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000“

Financiranje: 100% Strukturni fondovi EU i državna razina

Nositelj: MZOE, Ustanova je partner u projektu

Vrijednost projekta: 186.000.000 kn za čitavo područje RH

Status: odobren/u provedbi

Predviđeno trajanje projekta je pet godina. Zadatak je Ustanove da sukladno smjernicama nositelja projekta, aktivno i uz podršku konzultanata za čitavo vrijeme trajanja projekta izradi prijedlog planova upravljanja za čitavo područje otoka Krka i Raba u prvoj fazi te Gorskoga kotara u drugoj fazi provedbe projekta.

3.7.2. Naziv projekta: „Uspostava i uređenje poučnih staza, vidikovaca i ostale manje infrastrukture na području značajnog krajobraza Kamačnik (I. faza)“

Financiranje: 100% Strukturni fondovi EU Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj, Mjere M08, podmjera 8.5.2.

Nositelj: Ustanova

Vrijednost projekta: 423.750 kn

Status: odobren/u provedbi

Realizacija projekta započela je u 2018., a u 2019. godine planiran je završetak radova na uspostavi tematske staze. Kroz projekt se unaprjeđuje i oplemenjuje postojeća posjetiteljska infrastruktura.

3.7.3. Naziv projekta: „Centar za posjetitelje o velikim zvijerima“ u Staroj Sušici

Financiranje: 70% Strukturni fondovi EU Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ 2014.-2020., mjera 6.c2.2. Promicanje održivog korištenja prirodne baštine

Nositelj: Ustanova

Ukupno prihvatljivi troškovi: 7.152.287,09 kn

Status: odobren/u provedbi

Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava za projekte financirane iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova u financijskom razdoblju 2014. – 2020. potpisan je 30. srpnja 2018. godine te je započela provedba projekta. U okviru projekta u 2019. godini planirana je rekonstrukcija i prenamjena postojeće trenutno zapuštene zgrade u Staroj Sušici u Centar za posjetitelje o velikim zvijerima te djelomično opremanje Centra. U Centru će se urediti

multimedijalni stalni izložbeni postav te pokrenuti brojne popratne edukativne i promotivne aktivnosti. Planirani završetak projekta je koncem rujna 2020. godine.

Dodatno odobren prihvatljiv iznos za sufinanciranje vlastitog učešća u iznosu od 1.062.989,30 kuna

Za projekt je u studenom 2018. godine od *Fonda za sufinanciranje provedbe EU projekata na regionalnoj i lokalnoj razini* za prihvatljive partnere u projektu dodatno odobren iznos do 1.062.989,30 kuna za sufinanciranje vlastitog učešća na projektu. Od ukupno navedenog iznosa za sve prihvatljive partnere, Ustanova može sufinancirati sredstva vlastitog učešća do najvišeg iznosa od 1.050.206,95 kuna, a drugi prihvatljivi partner Općina Ravna Gora do najvišeg iznosa od 12.782,34 kuna. Budući da Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava Fonda za sufinanciranje provedbe EU projekata na regionalnoj i lokalnoj razini nije potpisan do kraja studenog, odobreni iznos nije uključen u Godišnji program za 2019.

3.7.4. Naziv projekta: „Interpretacijski centar prirodne baštine PGŽ“

Financiranje: 75% Strukturni fondovi EU Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ 2014.-2020., mjera 6.c2.2. Promicanje održivog korištenja prirodne baštine

Nositelj: Grad Rijeka, Ustanova je partner na projektu

Vrijednost projekta za Ustanovu: 212.787,31 kn

Status: odobren/u provedbi

Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava za projekte financirane iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova u financijskom razdoblju 2014. – 2020. potpisan je 30. srpnja 2018. godine te je započela provedba projekta. U okviru projekta Ustanova će sudjelovati na provedbi većine aktivnosti kroz vlastiti rad, a posebice u okviru realizacije uređenja zaštićene Zametske pećine za prihvata posjetitelja, izradi akcijskog plana upravljanja posjetiteljima te osmišljavanju edukativnih programa. Osim toga, kroz ovaj projekt predviđeno je izraditi i interpretacijske info točke te akcijske planove upravljanja posjetiteljima za područja Obruč, Kupa, Platak, Zebar, Ličko polje, Lopar na otoku Rabu te Baška i Punat na otoku Krku.

3.7.5. Naziv projekta: „Prekogorična suradnja i usluge eko sustava u dugoročnom očuvanju populacija velikih zvijeri u sjevernim Dinaridima - Carnivora Dinarica“

3.7.6. Naziv projekta: „Veze prirode“ - održivo očuvanje i obnova ciljnih vrsta na zaštićenim područjima Natura 2000

Financiranje: Interreg V-A Slovenija – Hrvatska za razdoblje 2014.-2020., prioritetna os 2: Očuvanje i održivo korištenje prirodnih i kulturnih resursa

Status Ustanove na projektu: pridruženi partner

Za realizaciju navedenih projekata Ustanove ne treba osigurati dodatna financijska sredstva, ali je u mogućnosti ravnopravno sudjelovati u praćenju provedbe te koristiti rezultate projekta.

PROJEKTI ČIJA SE PRIJAVA PLANIRA U 2019.

3.7.7. Radni naziv projekta: „Unapređenje i povećanje kapaciteta Oporavilišta za bjeloglave supove Beli“

Financiranje (prema najavi): 85% Strukturni fondovi EU Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ 2014.-2020.

Nositelj: Ustanova

Vrijednost projekta za Ustanovu: nije još definirana, ovisiti će o uvjetima natječaja

Status: objava natječaja očekuje se do početka 2019.

Javni poziv biti će ograničenog karaktera odnosno samo za potrebe 11 registriranih oporavilišta za divlje životinje u Republici Hrvatskoj. Jedno od registriranih oporavilišta je i Oporavilište za bjeloglave supove koje djeluje u sklopu Centra za posjetitelje u Belom, stoga Ustanova priprema i planira prijaviti projekt kojim će se podići postojeća razina opremljenosti Oporavilišta što uključuje izgradnju dodatne letnice (volijere) za oporavak supova, postavljanje pregradnog zida između zgrade Centra i Oporavilišta, nabavu dodatne opreme za skrb o supovima, uređenje ambulante i nabavka opreme za rad, didaktičke opreme i sl. Raspon aktivnosti ovisiti će o uvjetima koji će se odrediti natječajem.

3.8. Centri za posjetitelje i Oporavilište za bjeloglave supove

Tri značajna projekta Ustanove čija se provedba nastavlja i u 2019. jesu:

- unaprjeđenje postojeće ponude u Centru za posjetitelje Beli
- unaprjeđenje postojeće infrastrukture u Oporavilištu za bjeloglave supove Beli
- provedba projekta izgradnje i opremanja novog Centra za posjetitelje *Velike zvijeri* u Staroj Sušici.

Detaljnije informacije o aktivnostima koje se planiraju provesti po svakom navedenom projektu opisane su u nastavku.

3.8.1. Centar za posjetitelje Beli

Zatvaranjem Eko centra *Caput Insulae* Beli, 2012. godine prestala je na kvarnerskim otocima svaka mogućnost skrbi o ozlijeđenim bjeloglavim supovima. Primorsko-goranska županija imenovala je 2014. godine Ustanovu nositeljem projekta kojim bi se u mjestu Beli (na istoj lokaciji bivšeg Eko centra) uredio novi centar za posjetitelje te izgradilo novo oporavilište za bjeloglave supove. Projekt je podrazumijevao da se na prostoru bivše područne osnovne škole u mjestu Beli u potpunosti uredi devastirana zgrada u kojoj je više od dva desetljeća bivši Eko centar vršio prihvata posjetitelja te u pripadajućem dvorištu izgradi potpuno nova volijera/letnica za potrebe registracije novog oporavilišta za bjeloglave supove. Od 2014. do danas, partneri Ustanove na realizaciji projekta su Primorsko-goranska županija, Grad Cres, udruge Tramuntana i BIOM, Zoološki vrt grada Zagreba te Prirodoslovno-matematički fakultet iz Zagreba.

Građevinski radovi na uređenju i opremanju Centra s oporavilištem započeli su 2016., a provodili su se u tri faze. Sve su faze završene do kraja 2017., kada su i okončani građevinski radovi, a Centar stavljen u potpunu funkciju.

Prva faza, koja se provodila 2016. uključivala je izgradnju i opremanje oporavilišta u dvorištu Centra za posjetitelje i građevinske radove na uređenju dviju prostorija u kojima će biti postav. Nakon provedbe prve faze, Oporavilište je stavljeno u potpunu funkciju, a prostor za prihvata posjetitelja privremeno je, tijekom ljetnih mjeseci, otvorio vrata za posjetitelje. Do kraja listopada 2016. Centar je primio 3.300 posjetitelja.

Krajem studenog 2016., radovi na uređenju Centra su nastavljeni. Do kraja svibnja 2017. u Centru je postavljen stalni izložbeni postav čiju je izradu sufinanciralo Ministarstvo turizma. Centar je ponovo privremeno otvoren za javnost tijekom ljetne sezone pa je do kraja listopada 2017. Centar posjetilo oko 4.500 posjetitelja.

Treća faza radova koja je obuhvaćala opremanje multimedijalne dvorane i nekoliko spavaonica na prvom katu Centra dovršena je u prosincu 2017. Spavaonice su namijenjene smještaju suradnika i volontera koji su voljni doći na Cres i dati doprinos zaštiti supova, očuvanju ostalih ugroženih vrsta i staništa, bioraznolikosti i očuvanju tradicijskih vrijednosti. U 2018. godini proveden je i javni natječaj za davanje u podzakup poslovnog prostora u pripadajućem dvorištu Centra. Radi se o jednostavnom ugostiteljskom objektu sa suvenirnicom u kojima se svaki posjetitelj može okrijepiti napicima od autohtonog bilja ili kupiti autohtoni otočni suvenir.

2018. godine Centar za posjetitelje je stavljen u potpunu funkciju, a do kraja studenog primio je oko 7.000 posjetitelja.

U razdoblju od 2016. do 2018. Centar je posjetilo oko 15.000 posjetitelja.

U sklopu Centra za posjetitelje za 2019. planira se provedba redovnih aktivnosti koje uključuju sljedeće:

- provođenje redovnih aktivnosti prihvata posjetitelja u Centru
- održavanje edukativnih (odgojno-obrazovnih) programa za osnovnoškolske uzraste
- verifikacija edukativnih (odgojno-obrazovnih) za osnovnoškolske uzraste pri Ministarstvu znanosti i obrazovanja
- uspostava suradnje s osnovnim školama, poglavito s područja Županije
- provođenje marketinških aktivnosti u cilju pozicioniranja Centra kao nezaobilazne odredišne točke posjetitelja, turista i stanovništva Cresa, kvarnerskih otoka, Primorsko-goranske županije, ali i šire (održavanje web stranica, oglašavanje na trajektima i u trajektnim lukama i sl.)
- kontinuirano anketiranje posjetitelja sa ciljem utvrđivanja njihovog zadovoljstva
- u cilju jačanja prepoznatljivosti i pozicioniranja Centra, poticati suradnju s lokalnom zajednicom i ostalim zainteresiranim subjektima
- priprema prigodne publikacije o Cresu
- obilježavanje Međunarodnog dana strvinara i održavanje manifestacije "Dani otvorenih vrata"
- Ishodovanje oznake kvalitete za volontiranje za sudjelovanje u programu Europske snage solidarnosti, te nastavno razvoj volonterskih programa u suradnji s Udrugom BIOM
- u suradnji s Turističkom zajednicom Kvarnera implementirati markice „Griffon friendly“ za brodare koji obavljaju turističku djelatnost u neposrednoj blizini litica na kojima gnijezdi populacija bjeloglavih supova.

3.8.2. Oporavilište za bjeloglave supove Beli

Paralelno s projektom obnove i uređenja Centra za posjetitelje Beli, pokrenut je i projekt stavljanja u funkciju novog oporavilišta za bjeloglave supove u pripadajućem dvorištu Centra za posjetitelje u mjestu Beli na otoku Cresu.

Uređenje Oporavilišta, koje je uključivalo izgradnju nove volijere/letnice veličine 10x10 m, započelo je 2015. godine, a u funkciju je stavljeno u srpnju 2016.

Danas je Ustanova jedino registrirano oporavilište za bjeloglave supove u Republici Hrvatskoj, a u razdoblju od 2016. do 2018. u Oporavilištu je zbrinuto 29 jedinki bjeloglavih supova koje se u suradnji s Udrugom BIOM i u skladu s raspoloživim resursima prilikom puštanja u prirodu obilježavaju GPS uređajima.

Spašavanje unesrećenih jedinki i skrb nad bjeloglavim supovima u Oporavilištu provodi se redovito, u suradnji s partnerima: veterinarima Zoološkog vrta grada Zagreba, ornitolozima Udruge BIOM iz Zagreba, Sokolarskim centrom iz Šibenika, veterinarskim stanicama iz Rijeke i Lošinja, Veterinarskim institutom i drugim srodnim institucijama.

Kako bi se povećala dostupnost hrane za populaciju bjeloglavih supova koja obitava na kvarnerskim otocima, Ustanova je na izdvojenoj lokaciji opremila hranilište koje je u djelomičnoj funkciji.

Kroz Oporavilište za bjeloglave supove u 2019. planiraju se provoditi sljedeće aktivnosti:

- provođenje aktivnosti vezanih uz spašavanje bjeloglavih supova
- provođenje redovnih aktivnosti prihvata i oporavka ozlijeđenih, otrovanih, iznemoglih i na druge načine unesrećenih jedinki uz osiguravanje veterinarskih i medicinskih usluga

- praćenje bjeloglavih supova opremljenih GPS-om po povratku u prirodu
- nastavak unaprjeđenja standardiziranja postupaka i razvijanja protokola rada u oporavilištu
- nastavak suradnje s Veterinarskim fakultetom iz Zagreba po pitanju analiza uzoraka krvi supova iz oporavilišta (hematologija i biokemija) u cilju dobivanja boljeg uvida u njihovo zdravstveno stanje i proces donošenja odluka
- iznaći mogućnost i partnera u utvrđivanju koncentracije olova i ostalih teških metala u krvi (kostima) bjeloglavih supova
- nastaviti i nadalje ugovornu suradnju s Hrvatskim veterinarskim institutom – Centrom za peradarstvo vezano uz obavljanje usluga patomorfoloških pregleda i „post mortem“ bakterioloških i virusoloških analiza
- provoditi edukaciju kadrova koji rade u Oporavilištu putem predavanja, seminara i namjenskih radionica
- nastaviti suradnju s nacionalnim oporavilištima i međunarodnim dionicima u Europi koji se bave zaštitom i oporavkom supova, usvajajući dobre prakse i razmjene iskustava
- nastaviti, u suradnji s Udrugom BIOM, nabavku GPS odašiljača s kojim će se opremiti bar dio ptica koje se puštaju natrag u prirodu te pratiti njihovo kretanje
- pokrenuti s partnerima inicijativu da se dio ptica oprema krilnim markerima
- sudjelovati u obilasku trasa „opasnih dalekovoda“ i cilju evidentiranja elektrokcije i surađivati s operaterom distribucijskog sustava u cilju bržeg rješavanja problema
- surađivati s lokalnim stanovništvom vezano uz pružanje pomoći oko spašavanja supova (posebno na moru)
- surađivati s lokalnim OPG-ima i PZ Cres u osiguravanju „ispravne“ hrane za supove za potrebe rada Oporavilišta
- redovno objavljivati novosti na fb i web stranici Centra i Oporavilišta
- nastavak aktivnosti vezanih uz zaštitu bjeloglavih supova s nadležnim Ministarstvom zaštite okoliša i prirode za proglašenje litica otoka Plavnika zaštićenim područjem, budući na njima gnijezdi 10% gnijezdeće populacije supova u RH. Također s Ministarstvom mora, prometa i infrastrukture nastavak aktivnosti vezanih uz reguliranje pristupa plavničkim liticama s morske strane, i to dopuštenjem za postavljanje plutajuće granice, bova, natpisa i slično
- ishoditi novo Rješenje Ministarstva poljoprivrede u cilju registracije više lokacija na kojima će Ustanova moći odlagati hranu na Cresu za prihranu supova u prirodi kao aktivne mjere za povećanje gnijezdećih parova i lakše snalaženje puštenih ptica iz Oporavilišta te pokušati uspostaviti financijsku održivost, potrebne količine hrane i redovnu dostavu istih
- u sezoni gnijezdenja bjeloglavih supova provoditi obilaske sa cilju utvrđivanja broja gnijezdećih parova na kvarnerskim otocima
- prijaviti projekt "Unaprjeđenje i povećanje kapaciteta oporavilišta za bjeloglave supove" za sufinanciranje EU sredstvima te u okviru projekta povećati kapacitet Oporavilišta i unaprijediti infrastrukturu oporavilišta sukladno dobroj praksi, urediti i opremiti mali ambulanti prostor i prostor za intenzivnu njegu, izvršiti rekonstrukciju letnice i izradu nove dodatne letnice, nabavku vozila za potrebe Centra i provedbu ostalih aktivnosti u sklopu projekta (raspisivanje natječaja se očekuje najkasnije do kraja prvog tromjesječja 2019).

3.8.3. Centar za posjetitelje *Velike zvijeri* u Staroj Sušici

U cilju bolje valorizacije prirodne baštine te sa ciljem uspostave sustavnog vrednovanja i korištenja zaštićenih vrsta u promidžbi i brendiranju Gorskog kotara, tijekom 2014. godine pokrenute su prve aktivnosti na osmišljavanju, izgradnji i opremanju novog centra za posjetitelje u kojem bi se javnosti predstavila populacija velikih zvijeri: vuk, medvjed i ris. Kao idealna lokacija za smještaj Centra, prepoznat je kompleks Stara Sušica (Općina Ravna Gora) koji je u vlasništvu Primorsko-goranske županije. Predmetna lokacija u

potpunosti zadovoljava realizaciju ove ideje s obzirom na riješene imovinsko-pravne odnose, postojeću komunalnu infrastrukturu, dobru prometnu povezanost, postojeće sadržaje u neposrednoj blizini (u sklopu kompleksa već djeluje županijski Centar za poljoprivredu i ruralni razvoj) te samu atraktivnost lokacije.

Projekt je krajem 2015. godine pozitivno ocijenilo povjerenstvo Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, koji je tijekom 2016. godine u potpunosti financirao izradu studije izvedivosti, projektnog zadatka (koncept projekta), projektne dokumentacije unutrašnjeg uređenja i njegovog vizualno-grafičkog identiteta te pripremu prijave na natječaj za Strukturne fondove EU. Tijekom 2017. godine pripremljena je sva potrebna dokumentacija i prijavnica pa je u ožujku iste godine za sufinanciranje iz Strukturnih fondova EU, Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ 2014.-2020., mjera 6.c2.2. Promicanje održivog korištenja prirodne baštine prijavljen projekt pod nazivom *Centar za posjetitelje o velikim zvijerima u Staroj Sušici*.

Krajem srpnja 2018. godine projekt je odobren te su uslijedile administrativne pripreme za njegovu provedbu. Provedba projekta mora se okončati do konca rujna 2020. pa se tijekom 2019. planiraju provesti sljedeće aktivnosti:

- srušiti postojeću derutnu zgradu u kojoj će biti smješten Centar za posjetitelje
- obnoviti i izgraditi novu zgradu budućeg Centra za posjetitelje
- djelomično opremiti budući Centar za posjetitelje
- organizirati početnu konferenciju projekta
- pripremiti prve promotivne materijale o budućem Centru
- osmisliti i izraditi prototipove suvenira inspiriranih prirodnom baštinom i izraditi igru memorije
- pripremiti ilustracije i tekstove za dvojezičnu slikovnicu/bojanku i Goranski bestijarij
- izraditi marketinški plan i akcijski plan upravljanja posjetiteljima budućeg Centra
- redovito izvještavati nadležna tijela o provedbi projekta.

3.9. Podizanje razine znanja, razumijevanja i podrške javnosti za zaštitu prirode

Sa ciljem podizanja razine znanja, razumijevanja, podrške javnosti, promocije zaštite prirode i jačanja suradnje s nevladinim organizacijama i obrazovnim institucijama, u nastavku se daje kratko obrazloženje aktivnosti koje će Ustanova realizirati u 2019. godini.

3.9.1. Priprema publikacija o prirodnim vrijednostima

Zbog vrlo velikog interesa javnosti u 2019. godini planiran je treći retisak knjige „*Čudesno lijepa – Prirodna baština Primorsko-goranske županije*“ na hrvatskom jeziku. Također se za potrebe Centra za posjetitelje Beli predviđa osmišljavanje, priprema te izrada prigodne publikacije. U skladu sa stvarnim potrebama, tijekom godine će se izvršiti retisak već pripremljenih brošura o vrijednim prirodnim područjima.

3.9.2. Promicanje zaštite prirode

U cilju izobrazbe lokalnog stanovništva i posjetitelja te promocije vrijedne prirodne baštine, Ustanova će nastaviti s obilježavanjem prigodnih dana: Dana voda, Dana planeta Zemlje, Dana biološke raznolikosti, Dana zaštite okoliša i Dana planina. U Centru za posjetitelje Beli je u sklopu obilježavanja Međunarodnog dana strvinara u 2018. po prvi puta održana višednevna manifestacija „*Dani otvorenih vrata*“. Manifestacija je vrlo dobro prihvaćena bilo od lokalnog stanovništva ili brojnih posjetitelja otoka Cresa, pa će se dani otvorenih vrata Centra za posjetitelje Beli organizirati i tijekom prvog vikenda u mjesecu rujnu 2019. godine.

Predviđeno je da se aktivnosti provode kroz osmišljavanje i tiskanje prigodnih plakata, pripremu edukativnih članaka u javnom glasilu te organizaciju izložbi i radionica za zainteresiranu javnost.

U cilju promicanja i zaštite vrijedne prirodne baštine, Ustanova će u skladu s mogućnostima nastaviti i s objavljivanjem znanstvenih i stručnih radova te sudjelovanjem na kongresima i konferencijama iz područja zaštite prirode. Ustanova će također nastaviti i s pružanjem stručne podrške ostalim dionicima koji na sličan način provode aktivnosti promicanja prirodne baštine na području Županije.

3.9.3. Suradnja s nevladinim organizacijama i obrazovnim institucijama

Ustanova će u skladu s mogućnostima i interesima dionika, nastaviti suradnju s nevladinim organizacijama i obrazovnim institucijama. Ustanova će navedene subjekte uključiti u provedbu svojih aktivnosti u segmentu organizacije raznih manifestacija, radionica, predavanja, akcija čišćenja, uklanjanja invazivnih vrsta i održavanja staništa, provedbe prirodoslovnih istraživanja i monitoringa.

3.9.4. Informiranje javnosti o aktivnostima Ustanove (održavanje web stranica)

Ustanova će sve zanimljivosti i informacije vezane uz rad i provedene aktivnosti kontinuirano objavljivati na svojim internetskim stranicama (www.ju-priroda.hr i www.belivisitorcentre.eu). Tijekom 2019. osmislit će se i u funkciju staviti nova internetska stranica Centra za posjetitelje *Velike zvijeri*.

3.10. Sudjelovanje u postupcima utvrđivanja i provođenja mjera zaštite prirode

Ustanova će sudjelovati u postupcima ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu i utvrđivanja mjera zaštite prirode u zaštićenim područjima. Sukladno zaprimljenim zahtjevima, nastavit će i s davanjem mišljenja na prostorno-plansku dokumentaciju i ostale razvojne dokumente koji će se pripremati na regionalnoj ili lokalnim razinama.

3.11. Nadzor i obilasci zaštićenih područja i dijela ekološke mreže

Sa ciljem smanjivanja direktnih pritisaka na prirodne vrijednosti, Ustanova će u skladu s raspoloživim kapacitetima, financijskim sredstvima i zatečenim stanjem na terenu kontinuirano i sustavno provoditi obilasci i nadzor nad zaštićenim područjima i dijelom ekološke mreže u Županiji. Aktivnost će se provoditi samostalno i/ili u suradnji s nadležnom inspektoricom zaštite prirode, policijskim upravama, Lučkom kapetanijom Rijeka te ostalim zainteresiranim subjektima.

4. Cjenici

4.1. Cjenik usluga Javne ustanove „Priroda“

U cilju pružanja usluga zainteresiranim subjektima, Ustanova ima utvrđen cjenik usluga. **Ovim se Cjenikom utvrđuje iznos naknade za obavljanje usluga stručnog vođenja posjetitelja, ali i naknada za obavljanje jednokratnih djelatnosti u zaštićenim područjima** (u trajanju ne dužem od 7 dana), kao što su održavanje sportskih manifestacija, natjecanja, fotografiranja i slično. Važeći Cjenik usluga utvrđen je u veljači 2014. i prikazan je u tablici 2.

Tablica 2: Cjenik usluga Javne ustanove „Priroda“

VRSTA PROGRAMA/ DJELATNOSTI/ USLUGA	JEDINICA MJERE	IZNOS (kn)
Dolazak djelatnika Javne ustanove "Priroda" službenim vozilom sa ciljem stručnog vođenja posjetitelja (uz uvjet poštivanja napomena 1, 2 i 3)	paušalno po grupi i po jednom području	500,00
Naknada za održavanje sportskih utrka i natjecanja	paušalno po događaju	500,00

(biciklizam, orijentacijsko trčanje, penjanje i sl.) (uz uvjet poštivanja napomena 3 i 4)		
Naknada za održavanje pustolovnih utrka kroz zaštićena područja (uz uvjet poštivanja napomena 3 i 4)	paušalno po događaju	500,00
Naknada za održavanje ostalih natjecanja (npr. kuharski kotlići, gljivarijade, bundevijade i sl.) (uz uvjet poštivanja napomena 3 i 4)	paušalno po događaju	500,00
Naknada za održavanje ostalih manifestacija (npr. prezentacije, koncerti i sl.) (uz uvjet poštivanja napomena 3 i 4)	paušalno po događaju	1.000,00
Naknada za fotografiranje u komercijalne svrhe (uz uvjet poštivanja napomena 3 i 4)	paušalno po danu	500,00
Naknada za snimanje u komercijalne svrhe (uz uvjet poštivanja napomena 3 i 4)	paušalno po danu	1.000,00
Napomene:		
1. Grupa može imati najviše do 50 posjetitelja.		
2. Cijene se ne odnose na vođenje posjetitelja u zaštićenim područjima kojima upravlja Javna ustanova "Priroda", ako vođenje obavlja ovlaštenik koncesijskog odobrenja.		
3. O pravovremenom pribavljanju dozvola za provođenje navedenih aktivnosti skrbi organizator. Organizator skrbi i o provođenju propisanih uvjeta i mjera zaštite prirode te o osiguravanju potrebne infrastrukture za realizaciju aktivnosti.		
4. Organizator na sebe preuzima i obavezu ishođenja svih potrebnih dozvola i plaćanja ostalih naknada koje sukladno važećoj zakonskoj regulativi proizlaze iz organizacije navedenog natjecanja, utrke, manifestacije, fotografiranja i snimanja.		
5. Ukoliko određena jednokratna aktivnosti (događanje) ima humanitarni karakter ili je provode novinari u cilju promidžbe zaštićenog područja ili edukacije šire javnosti (snimanje, fotografiranje ili priprema tekstova o zaštićenom području), u takvim slučajevima, sli isključivo na pisani zahtjev, ravnatelj Javne ustanove "Priroda" može korisnika zaštićenog područja osloboditi plaćanja naknade utvrđene ovim Cjenikom.		
6. Javna ustanova "Priroda" nije u sustavu poreza na dodanu vrijednost.		
7. Ovlaštenik koncesijskog odobrenja može biti oslobođen plaćanja naknade, ukoliko se radi o humanitarnoj ili nekomercijalnoj djelatnosti i sl., a odluku o tome donosi ravnatelj/ica Javne ustanove „Priroda“.		
8. Cjenik važi od 6.2.2014.		

Ovim se Cjenikom ne utvrđuju cijene ulaznica u zaštićena područja u kojima je Ustanova za prihvata posjetitelja izdala koncesijsko odobrenje.

Radi se o područjima park-šume Golubinjak, špilje Lokvarke, značajnih krajobrazza Kamačnik i Vražji prolaz – Zeleni vir. Cijene za ulazak u navedena područja određuje samostalno ovlaštenik koncesijskog odobrenja. Popis ovlaštenika koji određuju cijene ulaznica po pojedinim zaštićenim područjima u Primorsko-goranskoj županiji, dostavlja se u tablici 3.

Tablica 3: Popis ovlaštenika koncesijskih odobrenja za prihvata posjetitelja u Županiji

DJELATNOST	DATUM ISTEKA UGOVORA	OVLAŠTENIK KONCESIJSKOG ODOBRENJA
Prihvata i vođenje posjetitelja u špilji Lokvarci	studeni 2019.	Lokvarka d.o.o. Lokve
Prihvata i vođenje posjetitelja u Kamačniku	studeni 2018.	Komunalac d.o.o Vrbovsko
Prihvata i vođenje posjetitelja u Vražjem prolazu i Zelenom viru	studeni 2018.	Pins d.o.o. Skrad
Prihvata i vođenje posjetitelja u Golubinjaku	studeni 2018.	Lokvarka d.o.o. Lokve
Prihvata i vođenje posjetitelja u špilji Biserujka na Krku	rujan 2023.	Turistička agencija "Šiloturist", Šilo

4.2. Cjenik Centra za posjetitelje u Belom

Nakon otvaranja Centra za posjetitelje u Belom, Ustanova je donijela **Cjenik kojim se utvrđuju cijene ulaznica i održavanja tematskih i specijaliziranih radionica u Centru za posjetitelje u Belom.**

Tablica 4: Cjenik Centra za posjetitelje Beli

VRSTA USLUGE	Razdoblje naplate I (1.4.-31.10.)		Razdoblje naplate II (1.11.-31.3.)	
	REDOVNA CIJENA	ZA POSJETITELJE ATRAKCIJA S KOJIMA CENTAR IMA SKLOPLJEN UGOVOR O SURDNJI (UZ PREDOČENJE ULAZNICE)*	REDOVNA CIJENA	ZA POSJETITELJE ATRAKCIJA S KOJIMA CENTAR IMA SKLOPLJEN UGOVOR O SURDNJI (UZ PREDOČENJE ULAZNICE)*
Ulaznica individualna				
Odrasli (po osobi)	40,00 kn	30,00 kn	25,00 kn	20,00 kn
Djeca od 7 do 14 godina (po osobi)	20,00 kn	10,00 kn	10,00 kn	5,00 kn
Djeca do 7 godina (po osobi)	0,00 kn	0,00 kn	0,00 kn	0,00 kn
Ulaznica grupna				
Grupa minimalno 20 osoba (po osobi)	20,00 kn	15,00 kn	10,00 kn	5,00 kn
Redovna tematska radionica o bjeloglavim supovima (uz prethodnu najavu i rezervaciju termina)				
Za minimalno 10 osoba (po osobi)	50,00 kn	50,00 kn	40,00 kn	40,00 kn
Specijalistička radionica (uz prethodnu najavu i rezervaciju termina)				
Naknada za stručno vođenje (po danu)	600,00 kn tijekom cijele godine			
Grupa minimalno 10 osoba (po osobi/danu)	50,00 kn	50,00 kn	40,00 kn	40,00 kn

* Cijene se odnose na posjetitelje Centra koji predoče ulaznicu iz sljedećih atrakcija kulturno-povijesne i prirodne baštine, kartu broдача iz Griffon friendly programa ili Centar posjećuju temeljen potpisnog sporazuma o suradnji s partnerima:

- INSTITUT PLAVI SVIJET - Plavi svijet Institut za istraživanje i zaštitu mora (VELI LOŠINJ)
- MUZEJ APOKSIOMENA (MALI LOŠINJ)
- LOŠINJSKI MUZEJ (MALI LOŠINJ)
- ŠPILJA BISERUJKA
- ADRIATIC AQUARIUM BAŠKA
- AQUARIUM – TERRARIUM KRK
- TROPICAL AQUARIUM KRK.

S obzirom na iskazane interese nakon turističke sezone 2018., u 2019. planira se potpisivanje sporazuma o suradnji s agencijama koje organiziraju specijalizirane ture za ljubitelje prirode i izlete za osnovnoškolske uzraste. Pogodnosti se predviđaju i za posjetitelje koji dođu u obilazak Centra, a predoče kartu broдача koji je u Griffon friendly programu.

5. Izvori financiranja i planirana sredstva za realizaciju Godišnjeg programa

U 2019. godini su za rad Ustanove iz Proračuna Primorsko-goranske županije i vlastitih prihoda osigurana sredstva u visini od 7.205.000 kuna. Od navedenog iznosa, iznos od 4.750.500 kuna osiguran je a realizaciju aktivnosti i zadataka koje se navede u ovom Godišnjem programu.

Proračunska sredstva osigurana za provedbu Godišnjeg programa dosežu iznos od 2.222.091,02 kuna, a za istu je namjenu iz vlastitih prihoda Ustanova osigurala 2.528.408,98 kuna. Vlastiti se prihodi najvećim dijelom planiraju ostvariti iz EU projekata, zatim od naknada na ime izdanih koncesijskih odobrenja ili temeljem pružanja usluga zainteresiranim subjektima.

Osigurana sredstava po svakoj planiranoj aktivnosti u zaštićenim područjima i dijelu ekološke mreže prikazana su u Tabelarnom prikazu Godišnjeg programa koji kao Prilog 1. čini sastavni dio ovog Godišnjeg programa. Visina osiguranih sredstava navedena je u *Excel listu broj 5 naziva Aktivnosti ZP*.

Dio troškova koji se odnosi na provedbu zajedničkih aktivnosti u većem broju zaštićenih područja i/ili vrijednih dijelova prirode, nije prikazan po svakom vrijednom području zasebno, već je ukupan trošak provedbe prikazan u jedinstvenom iznosu. Primjerice, radi se o zajedničkom prikazu troškova provedbe redovitog nadzora i obilazaka zaštićenih područja i dijelova ekološke mreže (kao što su troškovi službenih putovanja, goriva i sl.), zatim troškova održavanja web stranica, troškova provedbe programa izobrazbe (kao što su osmišljavanje i održavanje edukativnih radionica, objava članaka u sredstvima javnog informiranja, priprema prigodnih plakata i slično) ili troškova obnove i redovitog održavanja već postavljenih informativnih tabela po zaštićenim područjima.

6. Tabelarni prikaz Godišnjeg programa (Prilog 1)

Sukladno smjernicama HAOP-a, godišnji program mora se iskazati i u tipiziranom obrascu odnosno tabelarnom prikazu kojeg je za potrebe javnih ustanova koje upravljaju zaštićenim dijelovima prirode izradio HAOP. Obavezni sadržaj tabelarnog prikaza Godišnjeg programa je sljedeći:

Naslovnica

- 1. Podaci o izradi programa*
- 2. Podaci o Javnoj ustanovi*
- 3. Ocjena stanja za zaštićena područja i područja ekološke mreže u Primorsko-goranskoj županiji kojima upravlja Javna ustanova "Priroda"*
- 4. Ocjena provedbe plana upravljanja (s obzirom da ustanova još nema Planove upravljanja koji su stupili na snagu ova je sekcija ostala nepopunjena)*
- 5. Aktivnosti zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja i dijela ekološke mreže u Primorsko-goranskoj županiji kojima upravlja Javna ustanova "Priroda"*
- 6. Popis istraživanja i monitoringa*
- 7. Projekti Javne ustanove "Priroda"*
- 8. Cjenik usluga i koncesijska odobrenja.*

Tabelarni prikaz se kao Prilog 1. dostavlja u privitku ovog Godišnjeg programa i čini njegov sastavni dio.

Popis literature

1. Zakon o zaštiti prirode („Narodne novine“ 80/13 i 15/18)
2. Strategija i akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine („Narodne novine“ 72/2017)
3. Direktiva Europske unije o očuvanju divljih ptica (Directive 2009/147/EC)
4. Direktiva Europske unije o zaštiti prirodnih staništa i divljih biljnih i životinjskih vrsta (Council Directive 92/43/EEC)
5. Uredba o ekološkoj mreži („Narodne novine“ 124/13 i 105/15)
6. Pravilnik o ciljevima očuvanja i osnovnim mjerama za očuvanje ptica u području ekološke mreže („Narodne novine“ 15/14)
7. Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti za ekološku mrežu („Narodne novine“ 146/14)
8. Prostorni plan Primorsko-goranske županije („Službene novine Primorsko-goranske županije“ 32/13), www.pgz.hr
9. Prijedlog financijskog plana Javne ustanove „Priroda“ za 2019. godinu s projekcijama za 2020. i 2019. godinu, www.ju-priroda.hr
10. Projekti iz Europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova, <http://www.haop.hr/hr/projekti>

Popis slika

- Slika 1: Kartografski prikaz zaštićenih područja u Primorsko-goranskoj županiji
- Slika 2: Kartografski prikaz obuhvata europske ekološke mreže Natura 2000 u Primorsko-goranskoj županiji - područja očuvanja značajna za ptice
- Slika 3: Kartografski prikaz obuhvata europske ekološke mreže Natura 2000 u Primorsko-goranskoj županiji – područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove

Popis tablica

- Tablica 1: Osobna iskaznica Javne ustanove „Priroda“ (studeni, 2018.)
- Tablica 2: Cjenik usluga Javne ustanove „Priroda“
- Tablica 3: Popis ovlaštenika koncesijskih odobrenja za prihvata posjetitelja u Županiji
- Tablica 4: Cjenik Centra za posjetitelje Beli